

TÜSİAD KONJONKTÜR

DEĞERLENDİRME

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

REFORM ZAMANI

SAYI 18
EKİM 2007

“Dünle beraber gitti cancağızım. Ne kadar söz varsa düne ait.
Bugün yeni şeyler söylemek lazım.”

Mevlana

Genel Değerlendirme

*Dış Ekonomik Gelişmeler
Büyüme ve İstihdam
Enflasyon ve Para Politikası
Kamu Maliyesi
Ödemeler Dengesi
Tabmin ve Beklentiler
sayfa 1-8*

Tablolar

*Üretim ve Fiyatlar
Sektörel Üretim
Finansal Piyasalar
Ödemeler Dengesi
Merkezî Bütçe
Parasal Gelişmeler
Millî Gelir
İşgücü Piyasası
Mikroekonomik Göstergeler
sayfa 9-17*

Grafikler

*Uluslararası Göstergeler
Millî Gelir
Sanayi Üretimi
İmalât Sanayi
İşgücü Piyasası
Bütçe Gelişmeleri
Cari İşlemler Dengesi
Parasal Gelişmeler
Para Politikaları
Dış Ticaret
sayfa 18-28*

2007-2008 Yılı

Senaryoları

sayfa 29

**TÜSİAD KONJONKTÜR
DEĞERLENDİRME**

www.tusiad.org

adresinde sunulmaktadır.

Genel Değerlendirme

Uygulanmakta olan ekonomik program, ekonomideki yapı değişikliği ve uluslararası piyasalardaki gelişmeler ışığında yeniden ele alınmalıdır.

Bugün Türkiye ekonomisi, yavaşlayan büyüme, zorlaşan enflasyonla mücadele, uluslararası piyasalardaki ağırlaşan koşullar, YTL'nin değer kazanmaya devam etmesi, yüksek cari işlemler açığı, 2007 yılında yeniden bozulma eğilimi gösteren mali disiplin, faiz oranlarının yüksekliği, yeteri kadar istihdam yaratılamaması gibi sorunlarla karşı karşıyadır. Bu sorunların bir bölümü için ekonomideki temel büyüklüklerin yeni denge seviyelerine getirilmesi gerekirken, daha yapısal nitelik arzeden sorunların çözümlenebilmesi için, değişen yapının ihtiyaçlarına göre ekonomik programda gerekli düzenlenmeler yapılmalıdır. Türkiye ekonomisinde, konjonktürel olanların ötesine geçen ve yapısal karakter gösteren sorunların mevcudiyeti, öncelikle, bu sorunların doğru tespit edilmesi ve uygulanmakta olan ekonomik programın bu tespitler ışığında, gözden geçirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Sadece makroekonomik istikrar yoluyla sağlanabilecek başarıların doğal sınırına ulaşılmıştır.

2007'nin son çeyreğinde ekonomik görünüme baktığımızda şu temel tespitler yapılabilir: Büyüme yavaşlamakta, dezenflasyon süreci zorlaşmakta, cari açık ve reel faziler yüksek seyretmekte, kamu maliyesinde bir gevşeklik hissedilmektedir. Tüm bu yurtiçi gelişmelerin yanında dünya ekonomisinin yavaşlamasına yönelik riskler de çoğalmaktadır. ABD kaynaklı uluslararası finansal çalkantı, küresel likidite koşullarında bir

daralmanın yaşanabileceğine yönelik sinyaller vermektedir. Bu tespitler, herhangi bir kriz durumuna işaret etmemekle birlikte, mevcut ekonomi politikalarının değişen koşullar çerçevesinde yeniden değerlendirilmesini gerektirmektedir. Ekonomideki temel büyüklüklerin yeni denge seviyelerine getirilmesi ve bu dengeleri üreten ekonomik yapıda bir değişim sağlanmadıkça, makroekonomik istikrar yoluyla sağlanabilecek başarıların doğal sınırına ulaşılmıştır.

2002-2007 döneminin ekonomik performansı, esas olarak, onyıllar boyunca devam etmiş olan istikrarsızlığın giderilmesi ile sağlanmıştır.

Makroekonomik istikrarı sağlayacak ekonomi politikaları konusunda genelde bir mutabakat mevcuttur; makroekonomik istikrarın sağlanması, esas olarak bu politikaların sağlıklı uygulanması konusudur. Neredeyse tüm gelişmekte olan ülkelerin geçmiş oldukları bu yol, standart bir yol olarak kabul edilmektedir. Gelişmekte olan ülkeler arasındaki esas rekabet, makroekonomik değişkenlerde gelişmiş ülke yapılarının hedeflenmesi, yapısal reformların tamamlanması, yatırım ortamının iyileştirilmesi, mikro reformların yapılması gibi konularda yoğunlaşmaktadır. Bir başka deyişle, Türkiye geçilmesi gereken kolay yolu geçmiştir; ekonomiyi yönetme ve yavaşlayan küresel ekonomik koşullar altında rekabetçi kılabilme becerisi, bundan sonra kendisini ortaya koyacaktır.

Yapısal reform sürecinin hızı 2003'ün ikinci yarısından itibaren yavaşlamıştır.

Uygulanmış olan program, ekonomik yapıda önemli değişimler yaratmış, ancak bu dönüşümlere rağmen, programda

değişiklik yapılmamıştır. Ekonomide yapısal dönüşümü sağlayacak olan, cari açık, kayıtdışı ekonomi, bölgesel kalkınma, istihdam yaratma, teknoloji üretme gibi yapısal ve uzun vadeli bakış açısı gerektiren mevcut sorunların üzerine etkili bir biçimde gidilememektedir. 2006 yılında ekonomide daha belirgin biçimde gözlenmeye başlayan olumsuzluklara karşı zamanında harekete geçilememiş ve yıl ortasında yaşanan bir dış şokun etkisiyle çeşitli makroekonomik dengelerde etkileri günümüze kadar devam etmiş olan bazı ciddi bozulmalar yaşanmıştır. Bu durum çok iyi bilinmesine rağmen, 2007 yılında da yoğun siyasi gündem, ekonomide birikmeye başlayan sorunların üzerine sonuç alıcı olarak gidilmesini engellemiş ve böylece bir yıl daha kaybedilmiştir. Bu süreç içinde ekonominin yönetilmesinde çok kilit öneme haiz kurumlar etrafında yapılan bazı tartışmalar, bu kurumlarda önemli kredibilite kayıplarına ve karar alma mekanizmalarında sıkışıklıklara yol açmıştır.

Ekonomideki temel büyüklüklerin yüksek büyüme hızı ve düşük enflasyon ile tutarlı seviyelerde yeniden tesis edilmesi gerekmektedir.

Öncelikle, kamunun mali piyasalar üzerindeki baskısı daha da azaltılmalıdır. Maliye politikası tekrar sıkılaştırılmalı; mali disiplin sağlanarak yüksek faiz dışı fazla performansı ile kamu maliyesinin diğer harcama kalemlerindeki esnekliği artırılmalıdır. Kamu yönetimi daha etkin ve verimli hale getirilmeli; cari harcamaların azaltılması yönünde ciddi bir çaba içine girilirken vergi denetimi ve tahsilatı etkinleştirilmeli; kamu yatırımları için ilave kaynak bu yolla yaratılmalıdır. Ayrıca, para politikasının, bütçe disiplini ve dezenflasyon patikası veri iken, gevşetileme imkanları dikkate alınmalıdır. Yüksek ve istikrarlı büyüme sürecinin devamı özel sektörün yatırım hamlesinin

devamına bağlıdır. Özel sektör yatırımının kuvvetli olduğu 2002-2006 döneminde imalat sanayinde kişi başına verimlilik artışı yılda ortalama % 7.5 olmuştur. Yatırımların yavaşlaması ile birlikte, 2007 yılının ilk yarısında ise verimlilik artışı %2.8'e gerilemiştir. Faiz oranlarının yatırım projelerinin finansmanına imkan verecek düzeylere düşmesi bu bakımdan önemlidir. 2006 yılının ortalarında uluslararası piyasalarda başlayan dalgalanmalara tepki olarak faizlerin ulaşmış olduğu seviye, reel faizlerin çok yükselmesi sonucunu getirmiştir.

Türkiye ekonomisi, dış talepten ve doğrudan yabancı sermaye yatırımlarından daha fazla pay almasına olanak sağlayacak bir ekonomik yapıya kavuşmalıdır.

Yüksek büyüme hızlarının sürdürülmesinde artık ağırlıklı olarak iç talebe bağlı bir büyüme süreci belli kısıtlarla karşı karşıyadır. Bu nedenle Türkiye, dış talepten ve doğrudan yabancı sermaye yatırımlarından daha fazla pay almasına olanak sağlayacak bir ekonomik yapıya kavuşmalıdır. Bu ise, yoğun bir yapısal reform sürecini gerektirmektedir. İş ve yatırım ortamı, kriz öncesi yıllara oranla çok daha iyileşmiştir. Bu iyileşmede, ana belirleyici siyasi ve ekonomik istikrar olmuştur. Ekonomi yönetiminden sorumlu kurumlara duyulan güvenin artması ve IMF destekli program ile AB Uyum sürecinin gerektirdiği piyasa mekanizmalarını tesis edici reformlar sonucunda, finansal akımların doğru kullanılmasında önemli mesafeler alınmıştır. Ancak, kaynak kullanımının etkinliğinin artırılması için, ürün ve işgücü piyasalarındaki katılıkların giderilmesi, piyasalara giriş ve çıkış engellerinin kaldırılması, ve rekabetin gelişmesini sağlayacak reformların hızlandırılması gerekmektedir. Ürün piyasalarındaki liberalizasyon sürecinin yavaş işlemesi sonucunda, temel girdi fiyatları, dünya fiyatlarının çok üzerinde oluşmuştur. Bu durum, girdiye dayalı

sanayilerin rekabet gücünü kısıtlamıştır. İstihdam piyasalarında esnekliğin sağlanamamış olması ve ücretler üzerindeki ağır vergi ve vergi benzeri yükler, emek yoğun sanayilerin rekabet gücünü kısıtlamış, ayrıca, istihdam imkanlarının da yeteri kadar artırılmasını engellemiştir. Yüksek sermaye maliyetleri, inovasyon kültürünün eksikliği ve fikri haklar korumasının zayıflığı yüksek teknoloji alanlardaki gelişim hızını sınırlamıştır. Ekonomik yapıdaki düşük teknoloji alanlarından yüksek teknoloji alanlarına dönüşümün yetersiz kalması sonucunda, üretim yapılarının ithal aramalı ve sermaye malına bağımlı yapısı değiştirilememiş ve cari açık kronik bir sorun haline gelmiştir.

Üretim yapısında sağlanacak dönüşüm ile, dış ticaret açığı ve bunun yol açtığı cari işlemler açığı sorunu hafifletilebilir.

Cari işlemler dengesinde kalıcı iyileşme, rekabet avantajının olduğu sektörlerde yatırımların ve üretimin artmasından geçmektedir. Türkiye rekabet gücünü artırmak için yeni bir sektörel strateji benimsemeli ve rekabet avantajının olduğu sektörlerde yatırımların önündeki engelleri tespit ederek ortadan kaldırmalıdır. Bu çerçevede, yapısal dönüşümü teşvik edecek ve bazı ekonomik faaliyetleri uyaracak politikalar benimsenmeli, verimliliğe, teknolojiye, inovasyona, AR-GE'ye yatırım teşvik edilmeli, sektörler daha fazla katma değer üretecek biçimde dönüştürülmelidir. Bu noktada mikro reform ihtiyacı giderek artmaktadır. Ancak, mikro reformların gerçekleştirilmesi, makro reformlara oranla daha detaylı ve titiz hazırlanmış bir program ve uygulama becerisi gerektirmektedir. Dolayısıyla, mikro reform süreci şeffaf bir şekilde yönetilmeli, ürün ve hizmet piyasalarında yapılacak reformların, toplumun dar gelirli kesimleri için yol açabileceği maliyet dikkate alınarak, bu amaç için özel tasarlanmış toplumsal dayanışma mekanizmaları geliştirilmelidir.

I. Dış Ekonomik Gelişmeler

ABD konut piyasasındaki sorunlar, global finans piyasaları için tehdit oluşturmaktadır.

Dünya ekonomisi için en önemli risklerden birini ABD konut piyasası kaynaklı uluslararası finansal çalkantının derinleşmesi oluşturmaktadır. Bu çalkantının temelini yaklaşık 10-12 trilyon dolarlık ABD mortgage piyasasının 1.2-1.5 trilyon dolarlık kısmını oluşturan subprime mortgage'larda artan geri ödeme sorunları oluşturmaktadır. Söz konusu kredilerin geri ödenmeme oranı Ocak 2006'da %8 iken, Ocak 2007'de %14'e ulaşmış durumdadır. Taksitleri aylık gelirin neredeyse yarısını oluşturan ve dönemsel olarak yeniden ayarlanan faiz oranlarına bağlanmış bu kredilerin geri ödemesinde artan problemler, FED'in faiz artışlarıyla su yüzüne çıkmaya başlamıştır. 2001 yılı başında %6.5 iken, aynı yılın Ocak ayında başlayan ve 2003 yılının Haziran ayına kadar devam eden faiz indirimleriyle %1 seviyesine gerileyen FED faiz oranı bu seviyede bir yıl kaldıktan sonra 2004 yılı Haziran ayında tekrar artırılmaya başlanmış ve 2006 yılının aynı ayında %5.25 seviyesine ulaşmıştır.

ABD ekonomisinden gelen olumsuz sinyallere rağmen dünya ekonomisi canlılığını korumaktadır.

ABD kaynaklı uluslararası finansal çalkantiya rağmen Asya'da altyapı yatırımları ve Avrupa'da iç talebin güçlü olması küresel ekonomiyi canlı tutmaya devam etmektedir. Dünya ekonomisinin 2007 yılında %5.2 2008 yılında ise %4.8 büyüyeceği tahmin edilmektedir. Gelişmekte olan ülkelerin dünya ekonomisinin büyümesinde giderek artan belirleyici rolü söz konusu uluslararası çalkantının olumsuz etkilerini sınırlandıran en önemli unsurlardan biri olmuştur. Özellikle, 2007 yılının ilk yarısında %11.5'lik büyüme oranı ile kesintisiz büyüme performansını

sürdüren Çin, Hindistan ve Rusya ile birlikte, dünya ekonomik büyümesine önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. Ancak, ABD ekonomisinde gözlenen yavaşlamanın ağır bir durgunluğa dönüşmesi halinde alınması muhtemel korumacı tedbirler, başta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere dünya ekonomisinin yavaşlamasına yönelik en önemli risklerden birini oluşturmaktadır.

Uluslararası piyasalarda yaşanan bu çalkantının 2008 yılında da devam etmesi mümkündür.

ABD'de 2007 ve 2008 yılında faiz ödemeleri yeniden ayarlanacak ARM (Adjustable-Rate Mortgage) tipi önemli miktarda subprime mortgage sözleşmesi bulunmaktadır. Bunlardan faizlerin görece düşük olduğu 2004 ve 2005 yıllarında ilk imzası atılan sözleşmelerin, FED faizlerindeki yükselişe paralel olarak, yeni faiz ayarlamasının olacağı 2007-2008 döneminde geri ödeme faizlerinde bir artış olacağına kesin gözüyle bakılmaktadır. Bu nedenle, söz konusu dönemde geri ödeyememe problemlerinin artma ihtimali yüksektir. Bu durum uluslararası finansal piyasalarda yaşanan çalkantının 2008 yılı boyunca devam edebileceğine işaret etmektedir. Uluslararası Finansal bağlantıların iç içe geçmiş karmaşık yapısı ve bu yapıda hangi oyuncunun ne kadar risk taşıdığı belirlenemediği için 2008 yılı boyunca devam etmesi beklenen finansal gerilimin ne derecede açığa çıkacağı da tam olarak kestirilememektedir.

Sorunun etkilerini azaltmaya yönelik olarak FED faiz oranlarını düşürmeye başlamıştır.

Bu gelişmeler üzerine 17 Ağustos'ta para piyasalarını istikrara kavuşturmak için acil kredi talebine yönelik iskonto faiz oranı %6.25'ten %5.75'e düşüren FED, 18 Eylül tarihinde ise para politikası gösterge faiz oranını 0.50 baz puan azaltarak %5.25'ten %4.75'e düşürmüştür. ABD'de başlayan faiz

indirimleri, uluslararası finansal piyasalarda likidite sıkışıklığının artması ile birlikte gelişmekte olan ülkelere sermaye girişlerinde yaşanabilecek olumsuz etkileri sınırlandıracaktır.

Avrupa ve Asya'da ise sıkı para politikalarının bir süre daha devam edeceği tahmin edilmektedir.

Önümüzdeki 12 aylık dönemde FED'in faiz oranlarını 50-100 baz puan daha indirmesi beklenirken, Avrupa ve Asya Merkez Bankaları'nın çekirdek enflasyon göstergesi %2'nin altına inene kadar sıkı para politikasını sürdüreceği tahmin edilmektedir. Gelişmekte olan birçok ülkede artan enerji ve gıda fiyatlarıyla birlikte enflasyon tırmanmaya başlarken, gelişmiş ülkelerde henüz belirgin fiyat artışları görülmemiştir. Japon Merkez Bankası (BOJ), Ağustos ayında negatif gelen TÜFE ışığında, 19 Eylül tarihli toplantısında, %0.5 olan gösterge faiz oranını değiştirmemiştir. Avrupa Merkez Bankası ise yaşanan finansal çalkantının 2008 yılında Avro bölgesi büyümesini ve enflasyon görünümünü olumsuz etkileyebileceğini belirterek, temkinli para politikası duruşunu korumaya devam edeceğini açıklamıştır.

Petrol fiyatlarında yeniden bir artış görülmektedir.

Önemli petrol üretim bölgelerinde gözlenen olumsuz hava koşulları ve Ortadoğu'da yaşanan siyasi gerginliklerin de etkisiyle petrol fiyatları tekrar artmaya başlamıştır. Gösterge Brent petrolün varil fiyatı 2007 yılının ilk çeyreğindeki 58\$ seviyesinden Ekim ayı itibarıyla 79\$ düzeyine yükselmiştir. Bu gelişmeler ışığında, OPEC tarafından, petrol fiyatlarının 80\$ aşması halinde üretim arttırmak için görüşmeler yapılabileceği ifade edilmiştir. Önümüzdeki dönemde petrol fiyatlarının daha da yükselerek 85 dolara ulaşabileceği tahmin edilmektedir.

II. Büyüme ve İstihdam

Ekonomi ikinci çeyrekte yıllık %3.9, yılın ilk yarısında ise yıllık %5.3 büyümüştür.

2007 yılının ilk çeyreğinde yıllık %6.9 büyüyen Türkiye ekonomisi, ikinci çeyrekte %3.9'luk düşük bir büyüme sergilemiştir. Böylece yılın ilk yarısı için büyüme rakamı %5.3 olmuştur. Son iki çeyrek için büyüme önündeki risklerin başında; TCMB'nin başladığı faiz indirimlerine rağmen, iç talepte beklenen canlanmanın yakalanamaması, üçüncü çeyrekte milli gelir içindeki payı önemli ölçüde artan tarım sektörünün, üretiminde ciddi bir yavaşlama görülmesi ve uluslararası finans piyasalarında yaşanan ABD kaynaklı çalkantının derinleşmesi gelmektedir.

İç talepteki yavaşlama ikinci çeyrekte belirgin şekilde hissedilmeye devam etmiştir.

İkinci çeyrek itibariyle, iç talepteki yavaşlama daha da belirginleşmiştir. Özel tüketim harcamaları 2006 yılının aynı dönemine göre %0.3 gerilemiştir. Tüketim harcamalarındaki gerilemenin en önemli kısmı %9.3 oranında azalan dayanıklı mal tüketiminden gelmiştir. Yarı dayanıklı ve dayanıksız tüketim malı harcamalarında da yılın ikinci çeyreği itibariyle bir önceki yılın aynı dönemine göre %2.1 gerileme olmuştur. Kamunun tüketim harcamalarında da yılın ikinci çeyreğinde ilk çeyreğe oranla bir yavaşlama vardır. Ancak, seçimlerin henüz gerçekleşmediği bu dönemde yavaşlama çok keskin olmamış ve kamu tüketim harcamaları yıllık %7.4 oranında büyümeye devam etmiştir. Diğer yandan, son dört çeyrektir zayıf seyreden kamu yatırımlarında yılın ikinci çeyreği itibariyle dikkat çekici bir hızlanma olmuştur. GSYİH içinde yaklaşık %5'lik bir paya sahip olan kamu yatırım harcamaları, yılın ikinci çeyreğinde bir önceki senenin aynı dönemine göre %33.9 artmıştır. Yılın ilk çeyreğinde sadece %2.5 artan özel yatırım harcamaları ise yılın ikinci

çeyrekte biraz daha hızlanarak %6.9 büyümüştür. Böylece yılın ilk yarısı için özel sektör yatırım harcamalarındaki artış %4.9 olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam hem 2002-2005 dönemi yıllık ortalama büyüme rakamı olan %21'in hem de 2006 yılı sonu rakamı olan %17.4'ün çok altında seyretmektedir.

İhracatta sınırlı bir yavaşlama kaydedilirken, ithalatın hızlandığı gözlenmektedir.

Dış ticaret rakamlarına baktığımız zaman ise yılın ikinci çeyreğinde ihracatın artış hızını koruyarak %12.7 oranında bir büyüme sergilediğini görmekteyiz. İlk çeyrekte yıllık olarak yalnızca %4.3 büyüyen ithalat ise yılın ikinci çeyreğinde hızlanarak %8.4 büyümüştür. Sanayi üretiminde önemli bir artış görülmezken ithalatın hızlanması, yatırımlardaki artışa bağlı olarak yatırım malı ithalatının arttığını düşündürmektedir. Yılın ilk çeyreğinde bir önceki senenin aynı dönemine göre %7.5 gerileyen yatırım malı ithalat miktarı, ikinci çeyrek itibariyle %7.5 artış göstererek önemli bir büyüme sergilemiştir. Bu artışın ikinci çeyrekte hızlanan kamu ve özel sektör yatırım harcamalarındaki büyümeye paralel olduğu düşünülmektedir. Ara malı ithalat miktarı ise, sanayi üretiminde ikinci çeyrekte gözlenen hafif yavaşlamaya bağlı olarak bir miktar azalmıştır.

Tarım sektörü üretiminde iklim koşullarına bağlı olarak bir düşüş olmuştur.

Sanayi dışındaki sektörlerle bakıldığında, öncelikle tarım sektörü üretimindeki düşüş dikkat çekmektedir. Bu sektörde üretim bir önceki yılın ikinci çeyreğine göre %1.1 oranında gerilemiştir. Gerilemenin temelinde olumsuz iklim koşullarının rol oynadığı düşünülmektedir. Ortalama sıcaklıkların Temmuz ve Ağustos aylarında da mevsim normallerinin çok üzerinde seyretmiş olması, üçüncü çeyrekte milli gelir içindeki

payı %20'lere ulaşan tarım sektörünün üretimini yine olumsuz etkileyebilir. Yine de, tarım üretiminin büyümeye olan katkısının yılın son çeyreğinde yükselmesi beklenmemelidir. 2006'nın ikinci yarısında yavaşlayan ulaştırma ve haberleşme sektörlerindeki katma değer artışının ise, 2007'nin ilk yarısında yükselme eğilimine girdiği görülmektedir. Sektörde yaratılan katma değer, 2006'nın ikinci yarısında %1.8 artarken 2007'nin ilk yarısındaki artış %5.1'e yükselmiştir.

Tarım dışı sektörlerdeki istihdam artışı azalmaktadır.

2007 yılının ikinci üç aylık döneminde, geçen yılın aynı dönemine oranla tarım dışı sektörlerde, işgücü 554 bin, istihdam ise 490 bin kişi artmıştır. Türkiye genelinde, 2007 yılı ikinci çeyreği itibariyle işsizlik oranı %8.9 tarım dışı işsizlik oranı ise % 11.5 olarak tahmin edilmiştir. İstihdam rakamları ekonomik faaliyete göre incelendiğinde, sanayi ve hizmet sektörlerindeki istihdam artışındaki yavaşlamanın devam ettiği görülmektedir. Geçen yıla oranla, 2007'nin ikinci döneminde sanayi sektöründeki artış %4.0 (174 bin kişi), hizmetler sektöründeki artış ise %3.0 (274 bin kişi) olarak gerçekleşmiştir. Yılın ikinci yarısında, hizmet sektörlerindeki katma değer artışının yavaşlamasına paralel olarak tarım dışı istihdam artış hızı yavaşlamaktadır. 2005 yılında, ticaret sektöründe 381 bin kişilik yeni istihdam yaratılırken, 2006'daki artış 149 bin kişiye gerilemiştir. Ticaret dışındaki diğer hizmet sektörlerinde ise benzer eğilim devam etmekte, yaratılan yeni istihdam yavaşlamaktadır. Bununla birlikte son bir yıllık dönemde, tarım dışında yaratılan istihdam, işgücü arzını ancak karşılayabilmekte ve işsizlik oranının istenilen seviyeye gerilemesi mümkün olmamaktadır. 2007 yılı genelinde, hizmet sektörlerindeki yavaşlamanın devam etmesiyle birlikte, tarım dışı işsizlik oranının yükselmesi beklenmektedir.

III. Enflasyon ve Para Politikası

Üçüncü çeyrek enflasyonu, belirsizlik aralığının içinde gerçekleşmiştir.

Haziran ayı itibarıyla %8.6 olan yıllık enflasyon, yılın üçüncü döneminde gerileyerek Eylül ayında %7.1 oranında gerçekleşmiş ve %7.3'lük üst bandın altında kalmıştır. Yılın ikinci çeyreğinden itibaren belirginleşen enflasyondaki düşüş eğilimi üçüncü çeyrekte de devam etmiştir. Gıda fiyatlarının yüksek oranda artmaya devam etmesine rağmen, parasal sıkılaştırma sonucu hizmet ve dayanıklı tüketim malı fiyat artışlarının yavaşlaması enflasyondaki düşüş eğilimini sağlamlaştırmaktadır. Yılın ilk dönemindeki yüksek oranlı artışın ardından ikinci çeyrekte kısmi bir düzeltme eğilimi sergileyen işlenmemiş gıda ürünleri fiyatları, üçüncü çeyrekte yeniden artış eğilimine girmiştir. Bu artışta özellikle taze sebze fiyatlarında gözlenen yükseliş belirleyici olmuştur. Son üç yıl üçüncü çeyrek artış oranı ortalaması %13.55 olan taze sebze fiyatları 2007 yılının aynı döneminde %27.43 oranında artmıştır. Hizmet enflasyonundaki yavaşlama eğiliminin, hizmet grubunun geneline yansıdığı ve tüm alt kalemlerdeki fiyat artışlarının yavaşladığı görülmektedir. Son iki yıllık süreçte %20 olarak gerçekleşen ortalama yıllık kira artışı Eylül ayında %17 seviyesine gerilemiştir. 2007 yılı genelinde; ulaştırma, haberleşme, lokanta-otel ve eğlence kalemlerindeki fiyat artışları bir önceki döneme oranla kademeli olarak gerilemiştir.

Yılın üçüncü döneminde, orta vadeli göstergelerdeki iyileşme devam etmektedir.

Merkez Bankası'nın parasal sıkılaşmaya yönelik aldığı önlemlerin etkileri, orta vadeli enflasyon göstergelerinde daha net bir şekilde görülebilmektedir. Yılın üçüncü çeyreğinde tüm özel kapsamlı TÜFE

göstergelerinin yıllık artış oranları gerilemiştir. Para politikasının etkileyemediği ürünlerin çıkarıldığı ÖKTG G endeksinin yıllık artışı Haziran ayında %9.3 iken Eylül ayında %7.3'e gerilemiştir. Orta vadeli göstergelerdeki iyileşmeye karşın mevcut seviyenin 2008 yıl sonu hedefine oranla oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum beklentilere yansımakta ve son üç aylık dönemde enflasyon beklentilerinde sınırlı bir iyileşme görülmektedir. Haziran'da 12 ay sonrasının enflasyon beklentisi %6.5 iken, Eylül ayına gelindiğinde aynı dönemdeki beklentiler %6.3 olarak gerçekleşmiştir. 24 ay sonrasının enflasyon beklentileri ise değişmemiş ve Haziran ayındaki %5.4'lük seviye Eylül ayında da korunmuştur.

İç talepteki daralma ve enflasyonun tekrar düşüş eğilimine girmesi faiz indirimleri için yeşil ışık yakmıştır.

2006 yılının Mayıs-Haziran aylarında yaşanan uluslararası finansal çalkantı sonrasında TCMB'nin politika faiz oranını 4.25 puan artırmak 17.5'e çekmesi kuşkusuz iç talepte gözlenen daralmanın önemli belirleyicilerinden biri olmuştur. Faiz artırımı ardından TL yeniden değerlenmeye başlamış ve 2007 yılı Eylül ayı itibarıyla bir önceki yılın Mayıs öncesi seviyesinin altına gerilemiştir. İç talebin kısılması ve kur oynaklığının azalmasıyla enflasyon üzerinde yukarı yönlü baskı yapabilecek önemli iki etmen kontrol altına alınmıştır. 2007 yılı Mayıs ayı itibarıyla enflasyonun yeniden düşüş eğilimine girmesi ve son iki çeyrekte hedeflenen bant aralığı içinde kalması, Merkez Bankası'nı faiz indirimine başlaması yönünde harekete geçirmiştir. Eylül ayındaki faiz indirimi piyasa beklentileri dâhilinde gerçekleşmiş, sürpriz olan tek gelişme indirimin zamanlaması olmuştur.

Uluslararası finansal koşulların kötüleşmesi ve gevşek maliye politikasının devamı faiz indirimlerini yavaşlatabilecektir.

Faiz indirimlerine başlanılacağı düşünülen dönemde, ABD konut piyasası kaynaklı uluslararası finansal çalkantının büyümesi, indirimlerin boyutu ve zamanlaması ile ilgili şüpheler uyandırmış ve sınırlı da olsa bir belirsizlik yaratmıştır. Şu an için uluslararası piyasalarda yaşanan çalkantı ülkemizi diğer gelişmekte olan ülkelerden daha kötü etkilemiş değildir. Ancak, diğer krizlerden farklı olarak bu çalkantının sonuçlarının daha az kestirilebilir olması, para politikasında temkinli bir duruşu zorunlu kılmaktadır. Diğer yandan, ekonomik programın en önemli araçlarından biri olan bütçe disiplini konusunda da, seçim dolayısıyla oluşan gevşeklik ve 2008 yılı için IMF tanımlı faiz dışı fazla hedefinin %5.5'e çekilmesiyle bağlantılı olarak, endişeler bulunmaktadır. Her ne kadar seçim yılına oranla bir sıkılaşma beklense de, Maliye politikalarının 2008'de de beklenenden gevşek devam etmesi, para politikasında başlayan gevşemeyi sınırlandırabilir ve temkinli para politikası duruşunu kuvvetlendirebilir.

Faiz indirimlerindeki temkinli tutumun bir süre daha devam etmesi beklenmektedir.

Bu gelişmeler çerçevesinde, para politikası üzerinde zıt yönlü bir baskı oluşmuştur. Bir yandan hızla daralan iç talep ve düşüş eğilimine giren enflasyon faiz indirimi için elverişli bir ortam yaratmakta, diğer yandan gevşek maliye politikası ve uluslararası finansal piyasalarda dalgalanmaların artacağı endişeleri indirimleri zorlaştırmaktadır. Sonuç olarak, indirimlere başlama kararı piyasalar tarafından olumlu şekilde değerlendirilmektedir. TCMB faiz indirimi ardından FED'in de faiz oranlarını aşağı çekmesi, karar üzerinde belirsizlik yaratan yabancı sermaye çıkışına yönelik kaygıları da hafifletmiştir. TCMB'nin faiz indirimine rağmen uluslararası piyasalarda en iyi reel getiri vaat eden ülkelerin başında halen Türkiye yer almaktadır.

IV. Kamu Maliyesi

İlk dokuz ayda merkezi bütçe dengesi 12.2 milyar YTL açık vermiştir.

İç talepteki durgunluğun vergi gelirleri üzerindeki olumsuz etkisi, harcamaların arttığı seçim ekonomisi ile birlikte 2007 yılı bütçe hedeflerini zora sokmuştur. İlk dokuz ayda merkezi bütçe gelirleri 141.8 milyar YTL, giderleri ise 154.0 milyar YTL olarak gerçekleşmiştir. İlk üç çeyrekte toplam harcamalar bir önceki yılın aynı dönemine göre %19 artarken, gelirlerdeki artış %11 ile sınırlı kalmıştır. Böylece, Ocak-Eylül döneminde merkezi bütçe açığı 12.2 milyar YTL'ye ulaşmıştır. Bu durum, bir önceki yılın aynı döneminde yaklaşık 1.4 milyar YTL olan bütçe açığında önemli bir genişleme olduğuna işaret etmektedir. Ancak, 2007 yılı bütçe dengesi hedefinin 16.8 milyar YTL açık olarak belirlenmiş olması yıl sonu hedefinin tutturulabileceğini göstermektedir.

2007 yılında, faiz dışı fazla (FDF) hedefi tutturulamayacaktır.

Ocak-Eylül döneminde, bir önceki yılın aynı döneminde 36.3 milyar YTL olan merkezi bütçe faiz dışı fazlası 30.6 milyar YTL olarak gerçekleşmiştir. Böylece sene sonu için hedeflenen 36.1 milyar YTL faiz dışı fazlanın yaklaşık %85'ine ulaşılmıştır. 2007 yılı hedefi çok yüksek belirlenmemesine rağmen sene sonunda tutturulamaması ihtimali mevcuttur. Nitekim, hükümet sene başında GSYİH'nın %5.7'si olarak hedeflediği merkezi bütçe faiz dışı fazla hedefinin sene sonunda %5.3 olarak gerçekleşebileceğini açıklamıştır. Diğer yandan, (çoğu tek seferlik geçici gelir ve giderlerin dahil edilmediği ve tüm kamu kesimini kapsayan) IMF tanımlı faiz dışı fazla hedefinin beklenenin çok daha altında gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Bu tanımla GSYİH'nın %6.5'i olarak hedeflenen faiz dışı fazlanın sene sonunda en fazla %4.5 olması beklenmektedir.

Son 6 yıldır %6.5 olan IMF tanımlı faiz dışı fazla hedefi 2008 yılı için %5.5'e çekilmiştir.

2007 yılı sonunda Maastricht kriterine göre kamunun toplam borç stokunun milli gelire oranının %60'ın altında kalması beklenmekte ve cari açığın milli gelire oranının, 2006 yılına göre gerileyerek %7 civarında gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Ayrıca, içinde bulunduğumuz yıl itibarıyla, dezenflasyon sürecine geri dönüldüğü görülmektedir. Ekonomik göstergelerdeki bu iyileşmeler hükümetin, son altı senedir mali disiplinin en önemli kriterlerinden biri olan %6.5 oranındaki, FDF hedefini 2008 yılı için %5.5 seviyesine çekmesinde etkili olmuştur. Ancak, FDF hedefinden ödün verilerek yaratılacak fazladan faiz dışı harcamaların populist politikalar doğrultusunda kullanılması, FDF hedefinin aşağı çekilmesi için ortam yaratan tüm bu olumlu gelişmeleri tersine çevirebilir. Bu ihtimali bertaraf etmek için, harcamalar tarafında yaratılacak fazlalığın makroekonomik iyileşmenin sürdürülebilirliğini sağlayacak reform sürecinin finansmanında kullanılması olumlu olacaktır.

2007 yılında hem transfer, hem de yatırım harcamalarında önemli bir artış gözlenmiştir.

2007 yılının ilk dokuz ayında faiz dışı harcamalara ayrılan ödeneğin %73'ü kullanılmıştır. Alt kalemler incelendiğinde, mal ve hizmet alımları ile transfer ve yatırım harcamalarında önemli bir artış olduğu görülmektedir. İlk dokuz ay sonunda mal ve hizmet alımları bir önceki yılın aynı dönemine göre %23 artarak 13.6 milyar YTL'ye ulaşmıştır. 2006 yılı Eylül ayı itibarıyla %59'u kullanılan mal ve hizmet alımlarına yönelik ödeneğin 2007 yılında %87'si kullanılmıştır. Cari transfer harcamaları ise geçen senenin aynı dönemine göre %26 artarak 47.7 milyar YTL olarak gerçekleşmiştir. Sosyal güvenlik

kurumlarına yapılan transferler 19.8 milyar YTL'ye ulaşmış ve bir önceki yılın aynı dönemine göre %38 artış göstermiştir. Seçim yılı olması nedeniyle, artış görülen diğer bir kalem ise hanehalkına yapılan transferlerdir. Tarımsal amaçlı transferlerin en yüksek payı oluşturduğu bu kalem için ayrılan ödeneğin Eylül ayı itibarıyla %90'ı kullanılmıştır. Yatırım harcamaları da bir önceki yılın aynı dönemine göre %25 artarak 7.6 milyar YTL'ye ulaşmıştır. Bu kalem altındaki en büyük gideri, 6.1 milyar YTL ile gayrimenkul sermaye üretim harcamaları oluşturmuştur. Hem transfer harcamaları hem de yatırım harcamalarında Temmuz ayında gerçekleşen seçim sonrasında belirgin bir yavaşlama görülmüştür.

İç talepteki durgunluk, dolaylı vergilerin önemli kaynak oluşturduğu bütçe gelirlerini olumsuz etkilemiştir.

Diğer yandan, iç talepte yaşanan durgunluk, toplam vergi gelirlerinin yaklaşık %70'ini oluşturan dolaylı vergi tahsilatını olumsuz etkilemiştir. 2007 yılında bir önceki yıla göre %16 artması planlanan toplam dolaylı vergi gelirlerinde, yılın ilk dokuz ayındaki artış %5.5 ile sınırlı kalmıştır. Bu kalemler üzerinden yıl sonuna kadar 109,1 milyar YTL gelir elde edilmesi hedeflenmiş, ancak, Ocak-Eylül döneminde bu miktarın yaklaşık %68'i tahsil edilebilmiştir. İlk dokuz ayda KDV ve ÖTV gelirlerinde, bir önceki yılın aynı dönemine oranla artış sırasıyla, %1,8 ve %4.0 ile sınırlı kalmıştır. KDV gelirlerindeki yavaşlamada iç talepteki durgunluğa ek olarak, vergi iadesi uygulamasının kaldırılmasının da etkili olduğu düşünülmektedir. ÖTV gelirlerindeki yavaşlamanın en önemli kaynağı ise motorlu taşıt satışları üzerinden alınan ÖTV'de %7.3'e yaklaşan gerileme olmuştur. İthalde alınan KDV tahsilatında da hedeflenen rakamın yalnızca %65'ine ulaşılmış ve ilk dokuz ayda 21 milyar YTL civarında gelir elde edilmiştir.

Merkezi yönetim borç stokunda döviz cinsinden ve değişken faizli borçların azaltılmasına devam edilmektedir.

Merkezi yönetim borç stoku, 2006 yılı sonuna göre 2.3 milyar YTL artarak, 347.4 milyar YTL olmuştur. Faiz yapısı bakımından borcun %54'ünü (190 milyar YTL) sabit faizli kalan %46'sını (157 milyar YTL) ise değişken faizli varlıklar oluşturmaktadır. Döviz yapısı bakımından ise borcun %58'i (227 milyar YTL) TL, %42'si (121 milyar YTL) ise döviz cinsindendir. Borç stokunda son yıllarda döviz cinsinden ve değişken faizli borcun payının azaltılması hedeflenmektedir. Ancak, 2006 yılı sonuna göre değişken faizli borç stokunda önemli bir gerileme olmamıştır. Döviz cinsinden borç stokunda ise, 2006 yılı sonuna göre, 7,4 milyar YTL'lik bir azalma görülmektedir.

Hazine iç borç stoğunun ortalama vadesi uzamakta, ortalama faizi ise azalmaktadır.

2006 yılının Mayıs ve Haziran aylarında yaşanan uluslararası finansal dalgalanmanın Hazine iç borç stoğu üzerindeki etkisi ortadan kalkmaya başlamıştır. Geride bıraktığımız yıl Temmuz ayında %22,6'ya yükselen ağırlıklı ortalama faizi oranı, 2007 yılı Ağustos ayı itibariyle %18,6 seviyesine gerilemiş durumdadır. İç borç stoğunun ortalama vadesinde de bir iyileşme göze çarpmaktadır. 2006 yılının Temmuz ayında 16,8 aya gerileyen ağırlıklı ortalama vade 2007 yılı Ağustos ayı itibariyle 41 aya çıkmıştır.

V. Ödemeler Dengesi

Dış ticaret açığı, yeniden genişlemektedir.

Ağustos ayı itibariyle 12 aylık toplam nominal ihracat %21.7 artışla 99 milyar dolara, ithalat ise %18,7 artışla 157 milyar dolara yükselmiştir. Böylece, Nisan ayı itibariyle 54.5 milyar dolar olan yıllık dış ticaret açığı, Ağustos ayı itibariyle 58 milyar

dolar seviyesine ulaşmıştır. 2006 Kasım - 2007 Nisan döneminde durağanlaşan dış ticaret açığının, Mayıs ayından itibaren yeniden genişlediği görülmektedir. İç talepteki nisbi canlanmanın da etkisiyle Mayıs ayından başlamak üzere ithal edilen ürün miktarı, ihraç edilen miktarın üzerinde artmaktadır. 2007'nin Mayıs-Ağustos döneminde ithal edilen ürün miktarı, geçen senenin aynı dönemine oranla %18,6 oranında artarken, aynı dönemdeki ihraç edilen ürün miktarındaki artış %12,8 olmuştur. Nominal rakamlarla ise Mayıs-Ağustos dönemindeki ihracat artışı, %24.2 ile aynı dönemdeki %21.1'lik ithalat artışı'nın üzerinde gerçekleşmiştir.

Tüketim ve yatırım malı ithalat artışı yükselmektedir.

2006 yılını Ağustos ayından başlayarak gerileyen toplam tüketim malı ithalat miktarı, 2007'nin Temmuz ayından itibaren artmaktadır. İthal edilen tüketim malı miktarı Temmuz ayında %9,3, Ağustos ayında ise %19 artmıştır. 2006'nın ikinci yarısından itibaren, faiz ve kurlardaki yükselme ile ani olarak gerileyen otomobil ithalatı, yeniden artmaktadır. 2006 Ağustos-2007 Haziran döneminde, ithal edilen otomobil miktarı ayda ortalama %34 oranında gerilerken, Temmuz ve Ağustos aylarında %3,3, ve %18,3 oranında yükselmiştir. Dayanıklı tüketim malı ithalat miktarı da yükselmektedir. Haziran ayında %12 oranında artan dayanıklı tüketim malı ithalat artışı, Temmuz'da %28,8'e, Ağustos'ta ise %41,7'ye yükselmiştir. Yılın ikinci çeyreğinden itibaren artan özel kesim yatırımlarına paralel olarak, yatırım malı ithalatı artmaktadır. 2007'nin Mayıs-Ağustos dönemindeki yatırım malı ithalat miktarı, geçen senenin aynı dönemine oranla %18,8 oranında artmıştır. Mayıs ayında ithal edilen yatırım malı miktarı %9,3 oranında artarken, Ağustos ayında artış %26,4'e yükselmiştir. İmalat sanayii ihracatının artmasına bağlı olarak, güçlü seyreden sanayi

üretimiyle birlikte ara malı ithalatı da istikrarlı bir şekilde artmaktadır. Ağustos ayı itibariyle, yıllık ara malı ithalat artışı dolar bazında %23,4 olarak gerçekleşirken, toplam ithalat içindeki payı ise %73 olarak gerçekleşmiştir. Ara malı ithalat artışına ek olarak, tüketim ve yatırım malı ithalatının canlanmaya başlaması, önümüzdeki dönemde cari dengenin yeniden genişlemesine yol açacaktır.

Sermaye yoğun sektörlerdeki ihracat artışı devam etmektedir.

İhracat performansında 2006'nın ikinci yarısından itibaren gözlenen iyileşme, başta taşıt araçları olmak üzere elektrikli makine ve cihazlar, makine ve teçhizat ile ana metal sanayii gibi sermaye yoğun sektörlerde devam etmektedir. Son bir yıllık dönemde, dört sektörün toplam imalat sanayi ihracatı içindeki payı 4 puan artarak %41'e ulaşmıştır. 2007 yılı Ağustos ayı itibariyle, taşıt araçları sektöründe yapılan yıllık ihracat 15 milyar doları aşmış durumdadır. Yılın sekiz ayında taşıt araçları ihracatı dolar bazında %34 oranında artarken, ana metal ihracatı %34, makine-teçhizat ihracatı %37, elektrikli makine ihracatı ise %54 artmıştır. Aynı dönemde tekstil ve giyim sektörü ihracat artışı toplam ihracattaki hızlanmanın gerisinde kalmıştır.

Hizmet ve navlun gelirleri, cari açığın genişlemesini engellemektedir.

Ağustos ayı itibariyle, yıllık 58 milyar dolar açık veren dış ticaret açığı, bavul ticareti ve navlun gelirlerinin etkisiyle 42,5 milyar dolara gerilemektedir. Hizmet sektörlerinden elde edilen gelirin artmaya devam etmesi, navlun gelirleri ve bavul ticaretinin olumlu etkisiyle birlikte yıllık cari açık 33 milyar dolar seviyesinde dalgalanmaktadır. 2006 Kasım ayı itibariyle 33,7 milyar dolarla en yüksek seviyesine ulaşan yıllık cari açık, 2007 Ağustos ayı itibariyle 33,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Cari açığın finansmanı büyük ölçüde doğrudan yatırımlar ve dış borçlanmayla sağlanmıştır.

Ağustos ayı itibariyle, 33.1 milyar dolar açık veren yıllık cari işlemler dengesi, 52.5 milyar dolarlık k sermaye girişi ile finanse edilmiş ve rezervler 19.4 milyar dolar artmıştır. 52.5 milyar dolarlık toplam sermaye girişinin 21.2 milyar dolarlık kısmı doğrudan yatırımlardaki artışla sağlanmıştır. Aynı dönemde, 6 milyar doları bankacılık olmak üzere özel sektörün borçlarında net 28.7 milyar dolar artış görülmüştür. Bankacılık sektörü dışındaki reel kesimin bu dönemde üstlendiği net 22.7 milyar dolarlık borcun neredeyse tamamı uzun vadeli. Cari açığın finansmanı giderek daha uzun vadeli ve spekülâtif olmayan kalemlerle sağlanmaktadır.

Özel kesimin borçlanması, dış borç stokunun belirleyicisidir.

2007 yılı ikinci çeyreğinde, toplam dış borç stoku bir önceki yılın aynı dönemine göre 35 milyar dolar artarak 226 milyar dolara ulaşmıştır. Aynı dönemde, borç stoku 31 milyar dolar yükselen özel kesimin, giderek daha uzun vadeli borçlanabildiği görülmektedir. İkinci çeyrekte, 32 milyar dolar uzun vadeli borçlanan özel kesim, 1.7 milyar dolar kısa vadeli borç ödemesi yapmıştır. 2007 yılı ikinci çeyreği sonunda 138 milyar dolara ulaşan özel kesim dış borç stokunun %73'ü uzun vadeli borçlardan oluşmaktadır.

VI. Tahmin ve Beklentiler

2007 yılında milli gelirin %5.5 büyümesi beklenmektedir.

2007 yılının ilk yarısında büyüme rakamı %5.3 olmuştur. Sene sonu için tahmin edilen %5.5'lik büyüme oranını yakalamak için yılın son iki çeyreğinde büyümenin en az yıllık ortalama %5.6 olması gerekmektedir. Bu senaryoya tehdit oluşturabilecek risklerin başında; TCMB'nin başladığı faiz indirimlerine rağmen, iç talepte beklenen canlanmanın yakalanamaması, üçüncü çeyrekte

milli gelir içindeki payı yüksek olan tarım sektörünün, üretiminde ciddi bir yavaşlama görülmesi ve uluslararası finans piyasalarında yaşanan ABD kaynaklı çalkantının derinleşmesi gelmektedir.

2007 yıl sonu enflasyon oranının %7 olacağı ve TCMB faiz oranının %16.25'e gerileyeceği tahmin edilmektedir.

Dezenflasyon sürecinin devam edeceği varsayımı altında, FED'in yaptığı yarım puanlık faiz indiriminin ardından, TCMB'nin faiz indirimlerini sürdüreceği ve sene sonunda politika faiz oranının %16.25'e gerileyebileceği tahmin edilmektedir. Enflasyon beklentilerinin, hedefin epey üzerinde oluşu ve hizmet fiyatlarındaki katılığın yeteri kadar kırılmamış olması gibi nedenler, 2007 yılı enflasyon hedefinin tutturulmasına imkân vermeyecektir. Enflasyonun yıl sonunda %7 civarına gerileyeceği öngörülmektedir.

Dolar kurunun yıl sonuna doğru ortalama 1.35 seviyesinin altına düşmesi mümkündür.

Dolar kuru, 2006'nın Eylül ayından başlamak üzere değer kazanmaktadır. Eylül ayı itibariyle, reel dolar kuru geçen senenin aynı ayına oranla %20 değerli hale gelmiştir. Merkez Bankası'nın sene sonunda faiz indirimine gitmesi durumunda bile, uluslararası likidite koşullarında bir bozulma olmaması varsayımı altında, yurtdışından sermaye girişlerinde ciddi bir yavaşlama olması beklenmemektedir. Bu nedenle, dolar kurunun yıl sonu ortalamasının 1.30 seviyesinde olması beklenmektedir.

2008 yılında ekonomi politikaları büyümenin hızlanması ve dezenflasyon sürecinin devamını hedeflemelidir.

Uluslararası ekonomik konjonktürün ciddi şekilde değişmeyeceği varsayımı altında, 2008 yılında Türkiye ekonomisinin daha yüksek bir büyüme performansı sergilemesi beklenmektedir. Bu beklentinin realize olması için, para

politikasındaki kısmi gevşemenin devamı veri alındığında, mali disiplinin yeniden sağlanması, dezenflasyon sürecinin devam etmesi, yatırım ve rekabet koşullarının iyileştirilmesi gerekmektedir. Bu koşulların sağlanmasını hedefleyen bir ekonomi politikasıyla, önümüzdeki yıl büyümenin hızlanması ve %5.5'in üzerinde gerçekleşmesi mümkündür. Nominal faiz oranlarının %15'in altına gerileyebileceği ve iç talebin tekrar canlanmaya başlayacağı düşünülen bu dönemde, dezenflasyon sürecinin de devam etmesi için ekonomi politikalarının koordinasyonu çok önemli olacaktır. İç talepte beklenen canlanma ve bütçede sıkılaşıma için gidilen vergi artışlarının olası fiyat yansımalarının yanında, enerji fiyatlarındaki artış, gıda fiyatlarının oynaklığı ve hizmet sektörlerindeki fiyat katılığının devam etmesi dezenflasyon sürecinde yeni araçların devreye sokulmasını giderek zorunlu hale getirmektedir. Zorlaşan bu sürece rağmen, yukarıda bahsedilen araçlarla 2008 yılında TÜFE %6'nın altına çekilebilir.

Cari açığın milli gelire oranında sınırlı bir artış beklenmektedir.

Para politikalarında ABD'de başlayan sıkılaşıma ve Avrupa'daki temkinli duruşa ilaveten ABD ekonomisinin yavaşlayacağı beklentisi euro/dolar paritesinin yıl sonu ortalamasının 1.45 civarında kalabileceğine işaret etmektedir. Bu durumun, ticareti yoğun olarak bölge-içi ve tek para birimi üzerinden olan Avrupa ekonomisini çok olumsuz etkilememesi beklenmektedir. Avrupa bölgesinden gelecek talepte bir yavaşlama olmayacağı varsayımı altında, dış ticaret açığı ve cari açıda belirgin bir artış olmayacağı ve cari açığın milli gelire oranının %7.5'in altında kalabileceği öngörülmektedir. Ancak, cari işlemler dengesinde kalıcı bir iyileşme elde etmek, önümüzdeki dönemde yatırım ve rekabet koşullarının iyileştirilmesiyle mümkün olacaktır.

ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2006-2007)												
ÜRETİM VE FİYATLAR												
	2006					2007						
	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos
SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ (TÜİK, 1997=100)												
Yıllık % Artış	4.1	3.2	11.6	3.0	14.9	7.3	3.2	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0
Aylık % Artış	6.5	-7.5	6.3	-1.9	-9.8	0.2	13.9	-4.6	8.2	-0.6	-1.7	-0.5
Aylık % Artış (mevsimsellikten arınmış)	0.7	-1.6	9.7	-6.6	0.0	3.7	-1.6	-1.3	2.9	-1.0	0.5	1.3
KAPASİTE KULLANIM ORANI (TÜİK, %)	82.7	82.5	83.2	81.8	78.5	80.3	81.9	81.8	83.4	84.0	82.1	80.5
ÜCRETLER (TÜİK, Dönemsel, 1997=100, İm. San.)												
Saat Başına Reel Ücret Endeksi (yıllık % artış)	0.0	2.1
Kişi Başına Reel Kazanç Endeksi (yıllık % artış)	0.0	2.8
ÜRETİCİ FİYATLARI (TÜİK, 2003=100)												
Yıllık % Artış	11.2	10.9	11.7	11.6	9.4	10.1	10.9	9.7	7.1	2.9	2.1	3.7
Aylık % Artış	-0.2	0.5	-0.3	-0.1	-0.1	0.9	1.0	0.8	0.4	-0.1	0.1	0.9
TÜKETİCİ FİYATLARI (TÜİK, 2003=100)												
Yıllık % Artış	10.5	10.0	9.9	9.7	9.9	10.2	10.9	10.7	9.2	8.6	6.9	7.4
Aylık % Artış	1.3	1.3	1.3	0.2	1.0	0.4	0.9	1.2	0.5	-0.2	-0.7	0.0
DÖVİZ KURU (TCMB alış kuru)												
YTL/US\$ (aylık ortalama)	1.474	1.474	1.451	1.424	1.420	1.390	1.403	1.355	1.332	1.315	1.276	1.308
Yıllık % Artış	10.5	9.1	7.1	5.9	7.0	5.4	5.5	1.9	-6.5	-17.5	-17.5	-10.4
Aylık % Artış	0.9	0.0	-1.6	-1.8	-0.3	-2.1	0.9	-3.4	-1.7	-1.3	-3.0	2.5
YTL/€ (aylık ortalama)	1.878	1.861	1.869	1.882	1.844	1.816	1.857	1.828	1.801	1.764	1.749	1.782
Yıllık % Artış	14.8	14.6	17.3	17.9	14.7	15.2	16.1	12.1	-1.0	-12.6	-10.9	-4.8
Aylık % Artış	0.3	-0.9	0.5	0.7	-2.0	-1.5	2.3	-1.6	-1.4	-2.1	-0.9	1.9
FİYAT HADLERİ (TÜİK, 2003=100)												
Dış Ticaret Hadleri (İhracat/İthalat)	92.2	92.1	93.9	94.0	97.7	97.9	97.3	97.2	97.5	98.2	98.1	97.5
İç Ticaret Hadleri (Tamm/İmalat)	98.0	97.7	97.9	106.6	99.1	100.4	99.6	99.3	102.1	103.4	104.1	104.2
İÇ BORÇLANMA YAPISI (satış miktarı ağırlıklı)												
Yıllık Bileşik Faiz (%)	21.5	22.1	21.5	21.0	20.3	18.9	20.1	18.9	19.8	18.9	17.5	18.9
Ortalama Vade (gün)	603	922	942	371	609	649	1084	710	1657	870	479	807
(..) Yayımlanmamış veri												

ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2006-2007)														
SEKTÖREL ÜRETİM														
	% Pay	2006					2007							
		Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos
SANAYİ ÜRETİMİ (yıllık % değişim)														
Toplam Sanayi	100	4.5	4.1	3.2	11.6	3.0	14.9	7.3	3.2	2.0	5.2	2.3	3.9	6.1
Madencilik	4.9	6.7	10.8	-15.8	8.3	11.5	12.9	8.1	3.8	28.7	32.0	20.9	14.0	16.3
İmalat	86.9	3.7	7.1	3.9	12.0	2.2	15.1	7.5	2.7	0.4	3.2	1.5	2.6	5.2
Elektrik, Gaz ve Su	8.2	10.8	9.6	4.4	12.8	9.2	12.1	6.8	7.9	11.6	9.0	9.3	13.3	8.6
İMALAT SANAYİİ (yıllık % değişim)														
Gıda ürün. ve içecek imalatı	10.6	4.3	7.1	1.1	5.7	-2.6	5.3	3.4	8.9	3.2	3.2	0.3	3.3	10.4
Tütün ürünleri imalatı	1.4	5.7	-10.4	10.9	63.4	46.4	35.0	7.2	4.1	-12.3	-16.0	-17.2	-35.4	-7.6
Tekstil ürünleri imalatı	10.9	9.9	-1.7	3.1	10.0	-5.4	12.7	4.2	4.4	7.8	9.3	2.3	-1.3	-2.1
Giyim eşyası imalatı	5.4	-2.0	-10.8	-6.3	1.6	-11.7	0.4	-7.3	-10.6	5.6	0.3	4.5	7.8	8.3
Derinin işl., bavul çanta vb.	1.0	37.0	18.1	1.4	-4.4	-4.2	3.0	12.1	-4.1	15.4	-4.3	-5.2	5.7	4.9
Ağaç ve mantar ür.imal.(Mob.hariç)	0.6	5.7	-9.2	8.0	19.1	14.1	43.7	23.9	12.9	20.4	21.0	16.5	26.3	15.0
Kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	1.6	6.1	-3.6	-8.3	12.2	-10.5	17.0	1.0	1.5	4.0	9.8	1.8	9.4	1.0
Basım ve yayım imalatı	1.7	6.1	0.9	10.0	-2.5	-0.1	3.2	0.1	-2.2	-3.7	-0.2	0.2	-5.5	4.4
Kök köm., rafine edilmiş petrol ür.im.	14.5	6.1	3.8	6.9	6.9	14.4	10.1	37.7	-0.2	-15.0	7.6	4.3	2.0	-4.1
Kimyasal madde ürünleri imalatı	10.3	-1.4	-0.3	3.6	-4.1	0.7	17.8	0.9	3.4	-3.5	3.9	0.7	17.5	14.8
Plastik-kauçuk ürünleri imalatı	3.4	-14.3	-22.1	-22.7	-2.2	-7.9	17.2	20.4	7.5	8.5	18.3	10.1	-0.5	1.0
Metalik olmayan diğer min.mad.imal.	6.9	3.2	7.4	-3.6	12.0	4.0	9.6	4.4	-0.6	-3.8	0.1	0.7	0.3	1.0
Ana metal sanayi	8.9	11.6	12.4	19.7	17.1	10.4	27.1	14.9	9.9	12.2	9.6	8.5	10.0	8.4
Metal eşya sanayi, mak.teçh. Hariç	3.4	11.3	19.3	40.3	63.7	8.4	47.4	15.8	8.4	13.0	17.2	-5.2	11.0	21.6
B.y.s. Makina ve teçhizat imalatı	5.8	21.0	18.9	20.4	36.7	20.8	44.2	23.2	10.5	-1.0	8.4	7.7	-3.0	-0.5
Büro, muhasebe bilgi işlem mak. İm.	0.1	40.8	49.2	257.9	165.8	4.9	-8.6	-30.2	-88.6	-66.8	-53.9	-59.7	-26.6	70.3
B.y.s. Elektrikli makina cihaz.imalatı	3.2	73.7	45.5	27.6	30.0	1.7	56.8	25.4	38.7	49.2	29.8	12.9	-6.4	26.2
Radio,TV haberleşme cihazları imal.	1.5	-25.7	-22.7	-15.8	-2.6	-28.5	-34.5	-32.4	-32.2	-33.4	-33.5	-31.7	-25.6	-18.9
Tıbbi,hassas ve optik aletl., saat ima.	0.3	-7.8	-21.2	-19.8	22.9	-2.2	22.0	-1.1	-26.9	-19.5	-28.9	-34.8	-9.5	-1.5
Taşıt araçları ve karoseri imalatı	6.3	-17.1	9.1	0.1	26.8	6.4	19.4	0.7	0.3	5.9	4.4	-0.9	0.7	11.4
Diğer ulaşım araçları imalatı	1.1	77.4	46.6	4.0	75.0	748.8	-32.0	31.4	52.8	7.8	-9.8	-6.3	10.3	17.3
Mobilya imalatı, b.y.s. diğer imal.	1.3	3.8	-7.0	-14.0	-11.2	-29.3	-10.9	-29.1	-27.6	-25.3	-37.5	-9.4	-0.2	-2.0
SEÇİLMİŞ SANAYİ MADDELERİ														
Buzdolabı (bin adet)		577	516	528	562	462	436	456	567	543	643	666	578	569
Çamaşır Makinesi (bin adet)		479	550	523	564	469	484	526	503	442	474	447	276	413
Bulaşık Makinesi (bin adet)		110	106	120	146	129	144	150	139	150	153	168	101	168
Fırın (bin adet)		553	637	492	521	478	466	483	612	580.2	621.4	503.5	639.4	550
Televizyon (bin adet)		1,288	1,790	1,802	1,889	1,405	1,047	1,155	1,237	1,082	867	777	674	936
Otomobil (bin adet)		26	72	62	73	65	56	62	73	70	81	79	74	34
Minibüs-Midibüs (bin adet)		3.3	4.3	3.7	4.5	4.4	3.1	2.9	3.2	2.5	2.9	3.1	2.6	3.2
Otobüs (bin adet)		0.4	0.5	0.4	0.5	0.4	0.4	0.5	0.6	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5
Kamyon ve Kamyonet (bin adet)		10.1	15.2	13.6	15.9	14.8	12.8	14.4	16.3	14.9	16.2	16.5	14.3	11.4
Elektrik (megawatt-saat)		16.4	14.3	13.6	15.0	16.1	15.7	14.5	15.6	14.8	15.1	15.7	17.4	17.8

ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2006-2007)
FİNANSAL PİYASALAR

	2006				2007								
	<u>Eylül</u>	<u>Ekim</u>	<u>Kasım</u>	<u>Aralık</u>	<u>Ocak</u>	<u>Şubat</u>	<u>Mart</u>	<u>Nisan</u>	<u>Mayıs</u>	<u>Haziran</u>	<u>Temmuz</u>	<u>Ağustos</u>	<u>Eylül</u>
HİSSE SENETLERİ PİYASASI													
Ulusal 100 Endeks (1986=1)	37,477	38,487	38,929	39,011	39,741	42,870	41,850	46,018	45,578	45,667	51,644	48,689	51,391
Ulusal 100 Endeks (Aylık % Artış)	1.45	2.70	1.15	0.21	1.87	7.87	-2.38	9.96	-0.96	0.20	13.09	-5.72	5.55
İşlem Hacmi (Milyon Ytl)	23,391	23,711	23,275	21,195	27,837	30,812	28,882	31,382	31,435	22,014	45,103	36,130	33,763
İMKB Piyasa Değeri (Milyon Ytl)	68,416	74,733	72,131	75,569	78,713	80,125	85,001	85,382	93,343	92,699	106,219	100,130	108,345
Yerli Yatırımcı Payı (%)	33.7	33.1	33.6	34.7	31.4	31.3	30.6	29.2	29.1	29.5	30.7	28.9	27.9
Yabancı Yatırımcı Payı (%)	66.3	66.9	66.4	65.3	68.6	68.7	69.4	70.8	70.9	70.5	69.3	71.1	72.1
VADELİ İŞLEMLER PİYASASI													
YTL/\$ Kontratları													
Şubat 2007	1.598	1.527	1.507	1.449	1.435	1.420	-	-	-	-	-	-	-
Nisan 2007	-	-	1.540	1.485	1.468	1.448	1.401	1.368	-	-	-	-	-
Haziran 2007	-	-	-	-	1.501	1.480	1.432	1.396	1.335	1.311	-	-	-
Ağustos 2007	-	-	-	-	-	-	1.466	1.424	1.364	1.338	1.291	1.298	-
Ekim 2007	-	-	-	-	-	-	-	-	1.395	1.366	1.322	1.330	1.223
Aralık 2007	-	-	-	-	1.609	1.567	1.532	1.493	1.422	1.397	1.345	1.355	1.247
Şubat 2008	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.271
YTL/€ Kontratları													
Şubat 2007	2.055	1.975	2.005	1.923	1.866	1.874	-	-	-	-	-	-	-
Nisan 2007	-	-	2.053	1.974	1.921	1.912	1.873	1.861	-	-	-	-	-
Haziran 2007	-	-	-	-	1.975	1.973	1.929	1.919	1.803	1.767	-	-	-
Ağustos 2007	-	-	-	-	-	-	1.961	1.923	1.850	1.815	1.780	1.775	-
Ekim 2007	-	-	-	-	-	-	-	-	1.890	1.850	1.832	1.830	1.738
Aralık 2007	-	-	-	-	2.090	2.078	2.061	2.050	1.923	1.903	1.838	1.890	1.779
Şubat 2008	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.820
TAHVİL ve BONO PİYASASI													
Hazine Bonosu/Devlet Tahvil Getirileri*													
1-30 Gün Vadeli	16.6	16.5	16.7	17.4	17.4	17.2	17.3	16.2	16.1	16.8	16.0	16.3	16.2
31-60 Gün Vadeli	16.1	16.0	17.4	17.1	17.3	17.5	16.6	16.1	16.0	16.4	15.3	16.3	15.3
61-90 Gün Vadeli	16.9	17.5	16.8	17.7	18.0	17.3	16.4	16.5	17.0	15.6	15.2	16.7	15.7
91-180 Gün Vadeli	18.5	17.5	17.9	18.0	17.7	17.9	17.6	17.7	16.7	16.5	16.0	16.9	16.5
181-270 Gün Vadeli	19.7	18.4	18.1	18.4	18.9	18.5	18.6	18.3	17.6	17.0	17.0	18.0	17.3
271-365 Gün Vadeli	19.3	20.3	19.9	20.4	19.8	19.1	19.2	18.7	18.5	18.3	18.3	18.8	17.8
366 ve Üstü	22.2	23.4	22.8	22.8	22.2	20.8	21.2	20.2	20.0	19.3	18.8	19.0	18.3
* Yıllık Basit Faizle Ağırlıklı Ortalamalar													

* Yıllık Basit Faizle Ağırlıklı Ortalamalar

ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2006-2007) ÖDEMELER DENGESİ													
2007													
2006													
Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	
CARİ İŞLEMLER DENGESİ (aylık, milyon \$)													
Dış Ticaret Dengesi *	-1,582	-1,563	-2,239	-3,048	-2,968	-3,229	-3,106	-3,289	-3,668	-3,337	-2,299	-1,421	
İthalat (CIF)	-4,160	-3,319	-3,169	-2,861	-3,020	-2,741	-3,178	-3,470	-4,280	-4,205	-4,565	-4,607	
İhracat (FOB), Bavul ticareti hariç	12,265	12,153	11,193	12,897	12,969	11,393	13,221	12,926	14,937	14,443	15,112	15,006	
Hizmetler Dengesi	6,808	7,607	6,886	8,642	8,603	7,642	8,935	8,290	9,124	8,960	8,913	8,698	
Yatırım Gelişi Dengesi	2,924	2,289	1,170	473	432	261	591	697	895	1,235	2,357	3,508	
Canı Transferler	-599	-684	-391	-835	-554	-843	-628	-583	-391	-492	-414	-488	
	253	151	151	175	174	94	109	67	108	125	323	166	
ÖDEMELER DENGESİ (12 Aylık Küm., milyon \$)													
Cari İşlemler Dengesi	-30,658	-31,894	-33,297	-33,735	-32,774	-33,444	-33,375	-32,737	-32,307	-32,776	-33,299	-33,138	
Dış Ticaret Dengesi *	-40,521	-41,162	-41,928	-41,904	-41,238	-41,701	-41,564	-40,872	-40,537	-41,072	-42,070	-42,517	
İthalat (CIF)	132,080	133,867	134,970	138,194	139,480	141,885	145,098	146,437	148,680	150,657	154,060	156,801	
İhracat (FOB), Bavul ticareti hariç	80,565	81,358	81,472	84,171	85,528	86,955	90,063	91,897	93,979	95,124	96,970	98,860	
Hizmetler Dengesi	14,177	13,873	13,274	13,055	13,361	13,396	13,517	13,611	13,494	13,497	13,790	14,374	
Yatırım Gelişi Dengesi	-5,869	-6,179	-6,231	-6,553	-6,584	-6,638	-7,004	-7,148	-6,889	-6,838	-6,851	-6,740	
Cari Transferler	1,555	1,574	1,588	1,667	1,687	1,670	1,672	1,672	1,625	1,637	1,832	1,745	
Sermaye Hareketleri	33,083	33,563	36,163	36,623	35,169	34,467	33,936	32,826	31,382	32,725	35,367	31,635	
Doğrudan Yatırımlar	18,864	18,370	20,934	19,742	19,136	23,679	24,988	25,801	19,810	20,428	21,729	18,669	
Portföy Yatırımları	8,555	7,645	11,913	10,535	7,373	8,536	8,405	11,494	14,609	14,424	15,245	9,222	
Diğer Yatırımlar	20,339	21,761	13,489	12,288	14,774	9,001	5,150	-400	2,002	6,752	8,493	15,262	
Merkez Bankası	-1,096	-1,146	-1,169	-1,236	-1,268	-1,288	-1,334	-1,329	-1,307	-1,305	-1,354	-1,413	
Genel Hükümet	-942	-928	-864	-743	-712	-338	-363	-407	-419	-622	-190	-618	
Bankalar	5,425	6,017	-2,350	-1,942	690	-604	-6,748	-12,721	-14,134	-10,404	-9,414	-3,554	
Diğer Sektörler	21,570	21,943	22,253	20,573	20,575	16,001	18,600	19,495	21,033	22,223	22,730	24,947	
IMF Kredileri (net)	-4,618	-4,125	-4,381	-4,364	-4,511	-4,770	-5,005	-5,438	-3,171	-3,140	-3,279	-4,100	
Rezerv Varlıklar**	-14,675	-14,213	-10,173	-5,942	-6,114	-6,749	-5,420	-4,158	-5,039	-8,879	-10,100	-11,518	
Net Hata ve Noksan	-2,425	-1,669	-2,866	-2,888	-2,395	-975	-561	-89	925	51	-2,068	1,503	
DIŞ TİCARET (yıllık % değişim)													
İthalat (CIF)	19.4	17.2	10.9	33.3	11.0	29.5	13.9	11.6	17.7	15.9	29.1	22.3	
İhracat (FOB)	22.6	11.6	1.7	45.4	18.7	27.8	20.6	28.4	29.6	14.7	26.1	27.8	
Fiyat Endeksi (2003=100)													
İthalat	14.7	10.5	9.9	11.1	14.0	7.1	9.4	8.3	6.6	7.0	8.0	4.9	
İhracat	6.2	2.3	3.8	6.1	10.1	7.2	9.0	9.5	8.8	9.2	12.2	10.4	
Miktar Endeksi (2003=100)													
İthalat	1.7	6.0	2.1	19.0	-9.4	10.5	2.1	2.2	11.7	10.3	20.5	19.4	
İhracat	15.1	8.7	-2.2	36.6	9.5	18.0	10.1	17.2	19.2	4.6	12.5	16.1	
(*) FOB, bavul ticareti dahil													
(**) Ekisi ihratı artışı göstermektedir.													

ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2006-2007)
MERKEZİ BÜTÇE

	2006				2007									
	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	
12 AYLIK KÜMÜLATİF (milyon YTL)														
Gelirler	170,494	171,958	174,486	171,309	170,082	170,511	179,094	181,244	182,622	182,083	180,290	183,178	185,057	
Vergi Gelirleri	131,118	133,141	136,194	137,474	138,417	138,778	140,165	140,432	141,847	142,087	141,181	145,465	147,125	
Diğer Gelirler	39,376	38,817	38,293	33,835	31,665	31,733	38,929	40,812	40,774	39,996	39,109	37,713	37,932	
Harcamalar	171,803	174,481	177,093	175,304	182,188	182,190	185,371	186,592	190,264	194,385	196,696	196,073	199,840	
Carı	58,867	59,966	60,695	61,446	62,757	63,852	64,713	65,783	66,491	66,799	67,707	68,506	69,329	
Yatırım	10,842	11,172	11,358	11,934	11,786	11,917	12,194	12,762	12,818	13,373	13,500	13,444	13,443	
Transferler	97,221	98,370	99,962	98,186	104,068	102,825	104,706	104,803	107,720	111,091	112,398	110,894	113,829	
Carı Transferler	46,650	48,166	49,161	49,603	50,402	50,895	51,321	52,254	55,065	57,465	58,805	58,835	59,493	
Sermaye Transferleri	2,499	2,513	2,485	2,637	2,962	3,021	2,755	2,950	3,108	3,662	3,624	3,271	3,246	
Faiz Giderleri	48,072	47,692	48,316	45,945	50,705	48,909	50,630	49,599	49,548	49,963	49,969	48,788	51,090	
İç Borç Faiz Ödemeleri	41,296	40,640	41,297	38,641	43,163	41,284	42,726	41,319	41,311	41,756	41,823	40,771	43,145	
Faiz Dışı Bütçe Dengesi	46,763	45,170	45,709	41,951	38,599	37,230	44,353	44,252	41,905	37,661	33,563	35,893	36,307	
Bütçe Dengesi	-1,308	-2,523	-2,607	-3,995	-12,106	-11,679	-6,277	-5,348	-7,643	-12,302	-16,405	-12,895	-14,783	
Bütçe Emanetleri ve Avanslar	-130	151	-650	-1,546	4,691	2,452	1,421	959	760	-549	-492	507	196	
Nakit Dengesi	-1,438	-2,372	-3,257	-5,541	-7,415	-9,227	-4,856	-4,389	-6,883	-12,852	-16,897	-12,388	-14,587	
Finansman	1,438	2,372	3,257	5,541	7,415	9,227	4,856	4,389	6,883	12,852	16,897	12,388	14,587	
Dış Borçlanma (net)	-1,039	-715	-1,458	-1,722	-2,282	552	-433	-345	1,641	1,285	983	-659	-2,632	
İç Borçlanma (net)	3,391	5,224	5,720	4,461	10,871	14,101	15,875	14,871	13,200	16,274	15,497	14,142	18,585	
Kısa Vadeli Borçlanma (net)	-6,221	-10,302	-6,632	-8,224	-5,302	-6,576	-6,370	-3,710	-1,897	-1,936	-5,565	-7,562	-9,082	
Diğer	-914	-2,137	-1,005	2,801	-1,175	-5,426	-10,585	-10,137	-7,958	-4,708	417	-1,095	-1,367	
12 AYLIK KÜMÜLATİF (milyon \$)														
Gelirler	115,257	115,924	119,674	119,523	119,217	122,061	127,050	133,089	136,460	137,780	140,618	139,341	146,015	
Vergi Gelirleri	88,638	89,756	93,410	95,917	97,022	99,344	99,434	103,121	105,992	107,515	110,115	110,653	116,085	
Diğer Gelirler	26,619	26,168	26,263	23,607	22,195	22,716	27,616	29,969	30,468	30,264	30,503	28,688	29,929	
Harcamalar	116,142	117,625	121,461	122,311	127,702	130,421	131,503	137,016	142,171	147,089	153,413	149,150	157,679	
Carı	39,795	40,425	41,628	42,871	43,989	45,708	45,908	48,305	49,684	50,546	52,808	52,112	54,702	
Yatırım	7,329	7,532	7,790	8,327	8,261	8,531	8,650	9,371	9,578	10,119	10,529	10,226	10,607	
Transferler	65,723	66,316	68,560	68,505	72,946	73,607	74,279	76,958	80,492	84,061	87,665	84,356	89,813	
Carı Transferler	31,536	32,470	33,718	34,608	35,329	36,433	36,408	38,370	41,146	43,483	45,865	44,755	46,941	
Sermaye Transferleri	1,689	1,694	1,704	1,840	2,076	2,163	1,955	2,166	2,322	2,771	2,827	2,488	2,561	
Faiz Giderleri	32,497	32,151	33,138	32,056	35,541	35,011	35,917	36,421	37,023	37,806	38,973	37,113	40,311	
İç Borç Faiz Ödemeleri	27,917	27,397	28,324	26,960	30,255	29,553	30,310	30,341	30,869	31,596	32,620	31,014	34,042	
Faiz Dışı Bütçe Dengesi	31,613	30,451	31,350	29,269	27,055	26,651	31,464	32,495	31,312	28,497	26,178	27,303	28,647	
Bütçe Dengesi	-884	-1,701	-1,788	-2,787	-8,485	-8,360	-4,453	-3,927	-5,711	-9,309	-12,795	-9,809	-11,664	
Bütçe Emanetleri ve Avanslar	-88	102	-446	-1,079	3,288	1,755	1,008	704	568	-416	-384	386	155	
Nakit Dengesi	-972	-1,599	-2,234	-3,866	-5,197	-6,605	-3,445	-3,223	-5,143	-9,725	-13,179	-9,424	-11,509	
Finansman	972	1,599	2,234	3,866	5,197	6,605	3,445	3,223	5,143	9,725	13,179	9,424	11,509	
Dış Borçlanma (net)	-702	-482	-1,000	-1,201	-1,600	395	-307	-253	1,226	973	767	-501	-2,076	
İç Borçlanma (net)	2,292	3,522	3,923	3,113	7,620	10,094	11,262	10,920	9,863	12,314	12,087	10,757	14,664	
Kısa Vadeli Borçlanma (net)	-4,206	-6,945	-4,548	-5,738	-3,716	-4,708	-4,519	-2,724	-1,417	-1,465	-4,340	-5,753	-7,166	
Diğer	-618	-1,441	-689	1,954	-823	-3,884	-7,509	-7,444	-5,946	-3,562	325	-833	-1,078	
KAMU BORÇ STOKU (GSMH'ye oran, %)														
Toplam Kamu Brüt Borç Stoku	66	63	63	63	
Toplam Kamu Net Borç Stoku	48	45	46	43	
Net Dış Borç Stoku	6	5	4	3	
Net İç Borç Stoku	42	40	40	38	

(..) Yayımlanmamış veri

ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2006-2007)
PARASAL GELİŞMELER

	2006						2007							
	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	
PARA ARZLARI (yıllık % değişim)														
Dolaşımdaki Para	5.2	11.5	11.1	16.1	6.8	2.9	10.6	8.3	8.2	8.0	
Vadesiz Mevduat (YTL)	1.2	10.0	17.5	-6.0	-4.3	3.1	-3.9	12.4	17.2	24.7	
Vadesiz Mevduat (YP)	25.2	20.9	24.2	30.6	27.4	-9.8	-3.3	6.9	7.7	-1.6	
M1	9.6	14.0	17.5	11.9	8.9	-1.6	0.7	9.1	11.1	9.9	
Vadeli Mevduat (YTL)	25.2	28.3	23.7	21.9	19.4	15.9	19.6	21.4	25.1	21.0	
Vadeli Mevduat (YP)	34.1	36.4	36.8	34.7	41.3	24.2	23.1	27.1	24.5	15.7	
M2	23.4	27.0	25.8	22.9	22.3	13.6	15.7	19.9	21.5	16.9	
Repo	58.0	-11.9	9.6	71.3	27.6	42.2	38.3	22.9	24.2	-10.1	
Para Piyasası Fonları	-11.1	-9.9	-11.7	-9.5	-9.2	-18.2	-4.5	3.8	9.6	3.7	
M3	21.3	23.7	22.7	21.0	20.0	11.5	14.6	18.9	20.8	15.7	
M2 (milyar YTL)	281.5	283.9	290.2	297.5	300.6	304.9	306.7	309.9	315.2	323.1	325.7	333.4	329.2	
M2'nin Bileşimi (%)														
Dolaşımdaki Para	8.1	7.8	7.4	7.6	6.8	6.9	7.2	7.2	7.1	7.4	7.3	7.2	7.4	
Vadesiz Mevduat	7.4	7.3	7.7	7.7	7.2	7.3	6.9	6.8	7.9	7.4	7.3	8.1	7.9	
Vadeli Mevduat	49.5	49.2	48.9	49.1	49.9	49.4	49.9	49.8	49.6	50.3	50.5	50.4	51.2	
Döviz Tevdiat Hesabı	35.1	35.7	36.0	35.6	36.1	36.4	36.1	36.2	35.5	34.9	34.9	34.4	33.5	
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
KREDİ HACMİ (yıllık % değişim)														
Mevduat Bankaları Kredileri	49.0	46.3	45.5	44.3	42.5	40.3	35.6	31.1	24.1	22.4	24.6	26.8	24.9	
Kamu	45.9	45.0	46.3	49.2	47.8	48.7	47.4	42.5	35.1	33.0	33.1	35.5	32.1	
Özel	38.1	27.4	25.7	23.1	21.1	18.7	13.2	9.5	3.8	2.5	5.0	15.5	14.2	
Yabancı	145.1	195.6	204.8	201.0	199.9	188.4	180.6	170.9	148.3	147.3	148.1	60.7	58.8	
Kalkınma ve Yatırım Bankaları Kredileri	19.6	16.8	19.3	19.4	20.6	20.4	14.5	14.3	8.4	11.5	14.8	19.5	17.5	
MEVDUAT HACMİ														
Bankacılık Sektörü Mevduat (milyar YTL)	294.8	296.0	303.1	307.6	313.7	317.3	319.5	323.6	324.6	331.9	338.2	
On bin YTL'ye kadar	26.4	26.2	26.2	26.9	27.4	27.1	26.8	26.9	27.1	28.0	28.0	
On bin-Elli bin YTL arası	52.6	52.2	52.9	53.4	53.9	54.0	55.0	55.2	55.8	57.3	57.6	
Elli Bin-İkiyüzelli Bin YTL Arası	62.2	62.4	64.5	65.3	66.6	67.0	68.5	69.4	70.2	72.8	73.9	
İkiyüzelli Bin-Bir Milyon YTL Arası	39.2	38.6	40.8	41.7	42.3	42.7	43.3	44.4	45.0	46.5	47.4	
Bir Milyon YTL Üzeri	114.4	116.6	118.8	120.3	123.5	126.6	126.0	127.8	126.5	127.3	131.4	
Vadelerine Göre Mevduatın Dağılımı (%)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
Vadesiz	18.2	17.6	16.9	17.7	16.1	16.8	16.0	17.4	16.1	16.6	17.3	
1 Aya Kadar	28.1	29.1	29.5	28.5	30.4	30.0	31.1	31.8	31.6	29.1	29.0	
1-3 Ay Arası	42.3	42.2	42.4	43.1	43.5	43.5	43.4	41.5	43.1	45.1	44.2	
3-6 Ay Arası	5.9	5.8	6.1	5.9	5.8	5.5	5.1	4.9	4.7	4.8	5.0	
6 Ay-1 Yıl Arası	2.4	2.2	2.1	1.9	1.7	1.8	1.9	2.0	2.0	1.9	2.0	
1 Yıl ve Daha Uzun Vadeli	3.1	3.1	3.1	2.9	2.5	2.4	2.4	2.5	2.4	2.5	2.5	
FAİZ ORANLARI														
İnterbank	17.5	17.5	17.5	17.5	17.5	17.5	17.5	17.5	17.5	17.5	17.5	17.5	17.3	
3 Aylık Mevduat Faizi	23.8	23.9	23.9	23.6	23.5	23.3	23.3	22.7	22.6	22.7	22.7	22.6	22.6	
12 Aylık Mevduat Faizi	23.7	23.8	23.7	23.7	23.7	22.9	23.0	22.5	22.4	22.4	22.3	22.1	22.0	
MB REZERVLERİ (milyar \$)	58.5	55.8	58.5	60.8	61.4	63.0	67.5	66.2	65.8	68.3	68.8	71.9	71.7	
(..) Yayınlanmamış veri														

(..) Yıgımlanmamış veri

TÜSİAD KONJONKTÜR DEĞERLENDİRME

GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILA (1987 fiyatlarıyla)														
Harcama Gruplarına Göre	Sektörler İtibarıyla													
	Yıllık % Artış		% Pay		Dönemler İtibarıyla Yıllık % Artış		Yıllık % Artış		% Pay		Dönemler İtibarıyla Yıllık % Artış		Yıllık % Artış	
	2005	2006	2006	2006	2006-3	2006-4	2007-1	2007-2	2005	2006	2006-3	2006-4	2007-1	2007-2
Özel Nihai Tüketim Harc.	8.8	5.2	64.4	2.3	0.1	2.0	-0.3							
Gıda- içki	8.2	3.1	21.1	1.2	0.2	3.8	3.9							
Dayanıklı Tüketim Malları	15.0	2.9	13.7	-8.3	-6.3	-1.1	-9.3							
Yarı Dayanıklı Tüketim Malları	12.9	15.8	11.5	19.8	4.2	1.0	-2.1							
Enerji-Ulaştırma-Haberleşme	-0.1	2.9	7.2	2.6	0.6	3.0	6.6							
Hizmetler	7.8	5.0	6.6	3.9	4.3	5.4	0.7							
Konut Sahipliği	1.5	2.2	4.4	2.2	2.2	2.4	2.4							
Devletin Nihai Tüketim Harc.	2.4	9.6	7.0	14.8	0.7	9.0	7.4							
Maaş Ücret	0.8	2.0	3.4	2.2	1.5	1.3	1.3							
Mal ve Hizmet Alımı	4.3	18.0	3.6	30.7	0.2	23.1	13.8							
Gayri Safi Sabit Sermaye Olş.	24.0	14.0	29.7	11.3	4.4	3.0	10.0							
Kamu Sektörü	25.9	-0.2	5.0	-4.1	1.8	9.1	33.9							
Makine Teçhizat	51.6	-17.5	1.4	-29.8	-11.4	-9.4	18.3							
Bina İnşaatı	16.1	-6.5	0.9	15.8	-15.8	47.0	18.8							
Bina Dışı İnşaat	16.1	14.3	2.7	4.2	21.8	10.6	47.1							
Özel Sektör	23.6	17.4	24.7	15.0	5.6	2.5	6.9							
Makine Teçhizat	21.4	13.9	17.4	7.2	0.3	-2.7	5.1							
Bina İnşaatı	29.9	26.4	7.3	29.8	21.6	18.0	11.9							
Stok Değişimleri	-30.3	-38.9	3.0	-468.1	181.9	-4.7	-5.6							
Mal ve Hizmet İhracatı	8.5	8.5	46.0	11.5	6.2	14.7	12.7							
Mal ve Hizmet İthalatı	11.5	7.1	50.1	3.6	1.0	4.3	8.4							
G.S.Y.İ.H	7.4	6.1	100.0	4.8	5.2	6.9	3.9							

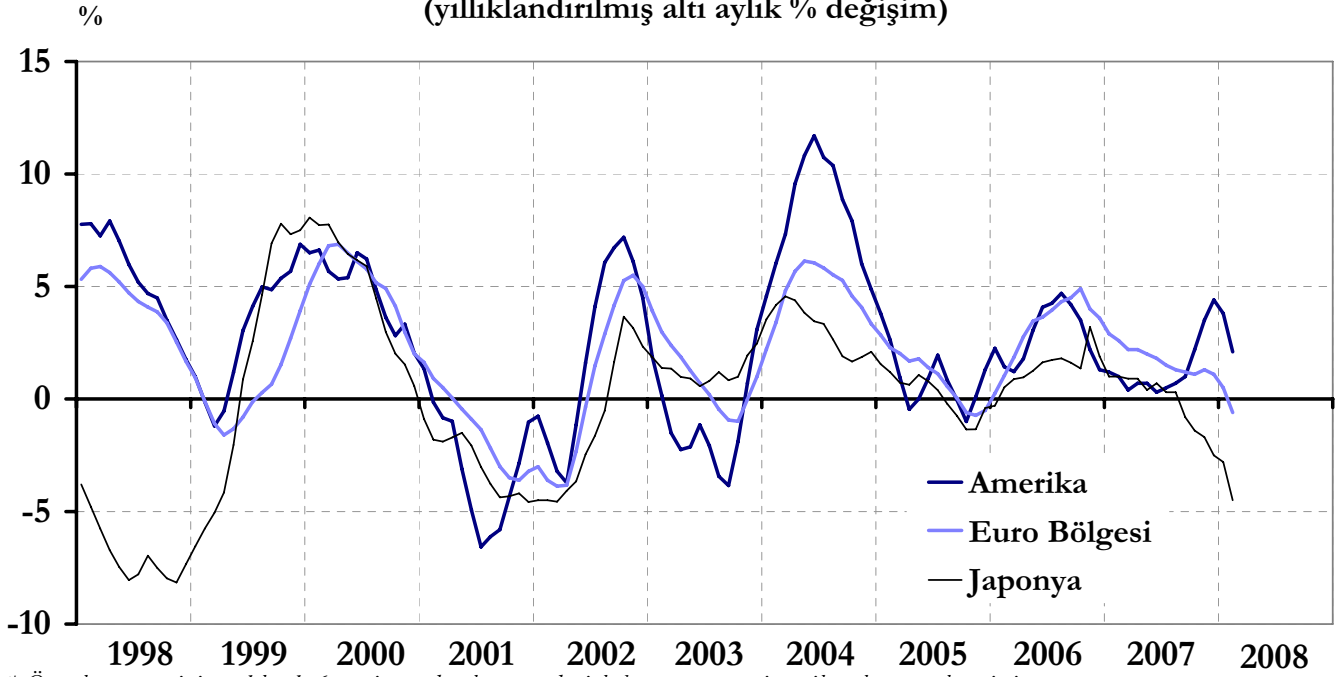
TÜSİAD KONJONKTÜR DEĞERLENDİRME

İŞGÜCÜ PİYASASI (2006-2007)														
		2006						2007						
		Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz
TÜRKİYE TOPLAMI														
Nüfus (15 yaş üstü, bin)		51,701	51,770	51,851	51,922	52,000	52,050	52,151	52,203	52,284	52,341	52,415	52,484	52,581
İşgücü (bin)		25,508	25,622	25,444	25,148	25,056	24,742	24,424	24,158	24,559	25,087	25,574	25,866	26,043
İstihdam (bin)		23,257	23,279	23,128	22,805	22,641	22,135	21,749	21,398	21,997	22,638	23,309	23,581	23,747
İşsizlik (bin)		2,251	2,343	2,316	2,344	2,415	2,608	2,675	2,760	2,562	2,450	2,265	2,285	2,296
İşgücüne katılma oranı (%)		49.3	49.5	49.1	48.4	48.2	47.5	46.8	46.3	47.0	47.9	48.8	49.3	49.5
İşsizlik Oranı (%)		8.8	9.1	9.1	9.3	9.6	10.5	11.0	11.4	10.4	9.8	8.9	8.8	8.8
TARIM DIŞI														
İşgücü (bin)		18,576	18,716	18,824	18,951	19,035	18,870	18,709	18,719	18,839	18,942	19,053	19,067	19,166
İstihdam (bin)		16,403	16,470	16,565	16,696	16,713	16,360	16,360	16,061	16,360	16,593	16,862	16,874	16,943
İşsizlik (bin)		2,173	2,246	2,259	2,255	2,322	2,510	2,349	2,658	2,462	2,349	2,191	2,193	2,223
İşsizlik Oranı (%)		11.7	12.0	12.0	11.9	12.2	13.3	13.7	14.2	13.1	12.4	11.5	11.5	11.6
TOPLAM İSTİHDAM (bin)														
TARIM														
Ücretli ve Yevmiyeli		6,854	6,809	6,563	6,109	5,928	5,775	5,550	5,337	5,668	6,045	6,448	6,707	6,804
		678	652	632	635	640	504	410	322	372	476	576	636	675
Kendi hesabına ve İşveren		2,890	2,861	2,836	2,722	2,707	2,752	2,719	2,736	2,787	2,861	2,916	2,937	2,883
Ücretsiz aile işçisi		3,285	3,297	3,094	2,752	2,581	2,520	2,421	2,280	2,509	2,708	2,955	3,134	3,246
TARIM DIŞI														
Ücretli ve Yevmiyeli		16,403	16,470	16,565	16,696	16,713	16,360	16,199	16,061	16,329	16,593	16,862	16,874	16,943
		12,227	12,255	12,367	12,430	12,490	12,207	12,110	12,036	12,319	12,606	12,863	12,855	12,914
Kendi hesabına ve İşveren		3,649	3,674	3,651	3,712	3,690	3,634	3,587	3,534	3,540	3,532	3,539	3,546	3,537
Ücretsiz aile işçisi		526	541	548	554	533	519	503	491	470	455	459	473	491
EKONOMİK FAALİYETE GÖRE İSTİHDAM (bin)														
Tarım		6,854	6,809	6,563	6,109	5,928	5,775	5,550	5,337	5,668	6,045	6,448	6,707	6,804
Sanayi		4,413	4,531	4,529	4,586	4,632	4,486	4,419	4,346	4,393	4,413	4,451	4,469	4,443
İnşaat		1,406	1,382	1,403	1,420	1,390	1,194	1,097	1,006	1,119	1,244	1,379	1,478	1,523
Hizmetler		10,584	10,557	10,634	10,690	10,691	10,680	10,685	10,710	10,816	10,936	11,032	10,926	10,976

TÜSİAD KONJONKTÜR DEĞERLENDİRME

MİKROEKONOMİK GÖSTERGELER											
	DÜZEY				II. Çeyrek				%DEĞİŞİM		
	2003	2004	2005	2006	2006	2007	2003	2004	2005	2006	II. Çeyrek (2006-2007)
	2003	2004	2005	2006	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2006
ÇEYREKLİK GÖSTERGELER											
Kişİ Başı GSYİH ⁽¹⁾ (cari fiyatlarla, US\$)	3,390	4,187	5,016	5,565	5,269	5,843	28.7	23.5	19.8	10.9	10.9
TÜFE (2003=100)	100	114	123	134	128	140	..	9.4	7.7	10	9.5
ÜFE (2003=100)	100	119	122	136	132	140	..	13.3	2.7	137.6	6.4
Dolar Kuru (YTL/\$)	1,495	1,422	1,341	1,430	1,457	1,340	-0.6	-4.9	-5.7	6.6	-8.0
Net Aşgari Ücret (aylık, yıl ortalaması)	226	311	350	380	350	419	38.0	37.5	12.7	8.7	10.2
Bütir Aşgari Ücret (aylık, yıl ortalaması)	306	434	489	531	531	585	29.4	41.7	12.7	8.7	10.2
İşverene Toplam Maaş (aşgari ücret)	427	550	594	645	645	711	37.2	28.7	8.0	8.7	10.2
Tamam Dışı Sektörlerde Kayıtdışı Çalışan Sayısı	4411	4888	5,323	5,508	5,609	5,455	0.0	10.8	8.9	3.5	-2.7
Tamam Sektöründe Kayıtdışı Çalışan Sayısı	6531	6661	5,726	5,319	5,675	5,648	2.9	2.0	-14.0	-7.1	-0.5
ÜRETİM İSTATİSTİKLERİ											
	DÜZEY				2006		2007		%DEĞİŞİM		
	2003	2004	2005	2006	Haziran	Haziran	2003	2004	2005	2006	Haziran (2006-2007)
(Yıllık/aylık kümülatif)	2003	2004	2005	2006	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2006
Yeni Kurulan Şirket Sayısında Artış (bin adet)	26,823	33,265	38,515	43,228	41,804	43,430	-1.3	24.0	15.8	12.2	3.9
Yeni Kurulan Şirket Sermayesi (milyon YTL)	2,859	4,802	7,644	9,503	9,439	10,098	35.3	68.0	59.2	24.3	7.0
Yurtiçi Otomobil Üretimi (bin adet)	73	140	136	117	137	103	106.3	90.5	-2.0	-13.9	-24.6
Toplam Otomobil İthalatı (bin adet)	154	312	302	256	316	209	179.1	102.7	-3.1	-15.4	-33.7
Yurtiçi Otomobil Satışları (bin adet)	81	140	136	116	138	103	134.7	76.5	-5.8	-14.7	-25.3
Toplam Otomobil İhracatı (bin adet)	214	305	320	430	364	477	25.7	42.8	4.9	34.5	31.1
Ruhsat Verilen Bina Sayısı (bin adet)*	54	72	107	108	116	103	14.0	33.7	48.1	1.4	-10.8
Kullanım İzni Verilen Bina Sayısı (bin adet)	44	34	45	56	50	63	-10.2	-23.0	33.0	24.0	25.3
Bina İnşaatı Maliyet Endeksi	135	155	171	120	119	126	39.2	14.6	10.0	-29.9	5.8
Elektrik Tüketimi (GWh)**	141,151	150,018	160,794	185,203	171,630	188,278	6.5	6.3	7.2	15.2	9.7
ULUSLARARASI MAL FİYATLARI (yıllık/aylık ortalamalar)											
Buğday (ABD) (kurum sert) (\$/mt)	146.1	156.9	152.4	191.7	190.0	206.0	-2.0	7.4	-2.9	25.8	8.4
Şeker (Serbest Piyasa) (cts/lb)	6.9	7.5	10.1	14.8	16.7	9.3	11.3	8.7	34.7	46.5	-44.3
Pamuk (cts/lb)	63.4	62.0	55.2	58.1	56.0	58.0	37.0	-2.3	-11.0	5.2	3.6
Bakır (\$/mt)	1,779	2,863	3,676	6,731	7,229	7,649	14.0	60.9	28.4	83.1	5.8
Alüminyum (\$/mt)	1,433	1,719	1,901	2,573	2,656	2,768	6.1	20.0	10.6	35.3	4.2
Demir Cevheri (cts/dmtu)	32.0	37.9	65.0	77.4	77.0	85.0	10.3	18.4	71.5	19.1	10.4
Ham Petrol (Brent) (\$/bbl)	28.9	38.3	54.4	65.4	69.8	68.7	15.6	32.6	42.0	20.2	-1.6
Batı Teksas Petrolü (ABD) (\$/bbl)	31.1	41.4	56.4	66.1	70.5	65.0	19.2	33.1	36.2	17.2	-7.8
TURİZM İSTATİSTİKLERİ											
Geniş Yapan Turist Sayısı (bin adet)	13,956	17,548	21,125	19,819	20,443	21,624	5.3	25.7	20.4	-6.2	5.8
Turizm Gelirleri ⁽³⁾ (milyon \$, 12 aylık kümülatif)	13,203	15,888	18,152	16,853	18,092	17,048	55.7	20.3	14.2	-7.2	-5.8
Turist Başına gelir (\$)	946	905	859	850	885	788	47.8	-4.3	-5.1	-1.0	-10.9
ÖZELLEŞTİRME GELİRLERİ											
Özelleştirme Gelirleri (milyon dolar)	187	1,283	8,222	8,093	1,427	4,170	-65.1	585.7	540.9	-1.6	192
<p>Açıklamalar</p> <p>* İlk çeyrek itibarıyla geriye doğru 4 çeyrek kümülatif rakam</p> <p>** 2006 yılı rakamları TEİAŞ tabanlıdır.</p> <p>(1) İlk çeyrek itibarıyla geriye doğru 4 çeyrek kümülatif rakamlar ve DPT verileri tabanlı olarak hesaplanmıştır.</p> <p>(2) 1990=100, ABD Doları cinsinden. 2005 yılı sonu rakamları ve 2006 Şubat ayı rakamı geçicidir.</p> <p>(3) TCMB Turizm Gelirleri tabanında 2003 yılından itibaren değişiklik yapılmıştır.</p> <p>Kaynaklar</p> <p>Çeyreklik Göstergeler: TCMB Veri Dağıtım Sistemi, TÜİK, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı</p> <p>Şirket, Otomobil ve İnşaat İstatistikleri: TCMB, TÜİK, OSD</p> <p>Uluslararası Mal Fiyatları: IMF</p> <p>Temel Maliyet Fiyat Endeksleri: IMF</p> <p>Elektrik Tüketimi ve Puanı Elektrik Tablosu: TEİAŞ</p> <p>Özelleştirme Gelirleri: TCMB, Muhasebat</p>											

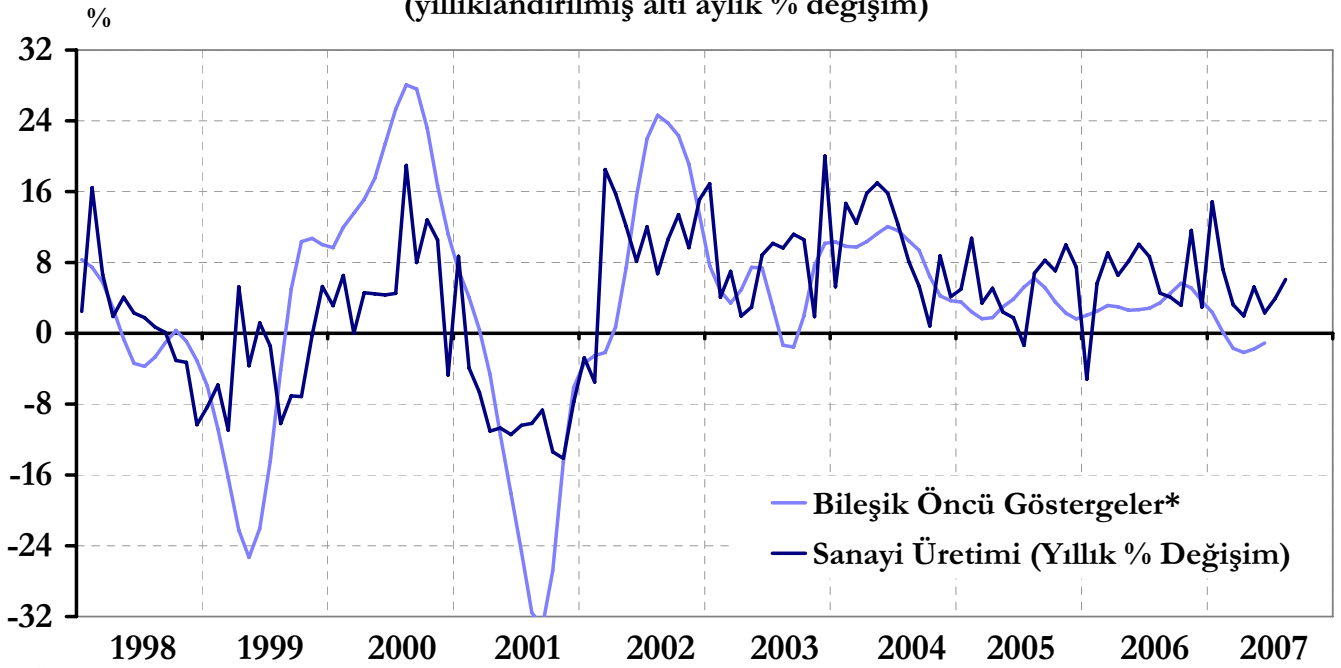
Bileşik Öncü Göstergeler (yıllıklandırılmış altı aylık % değişim)

* Öncüleme süresinin yaklaşık 6 ay civarında olması nedeniyle bu göstergeye ait veriler altı ay ötelenmiştir.

Kaynak: OECD

TCMB-Bileşik Öncü Göstergeler (yıllıklandırılmış altı aylık % değişim)

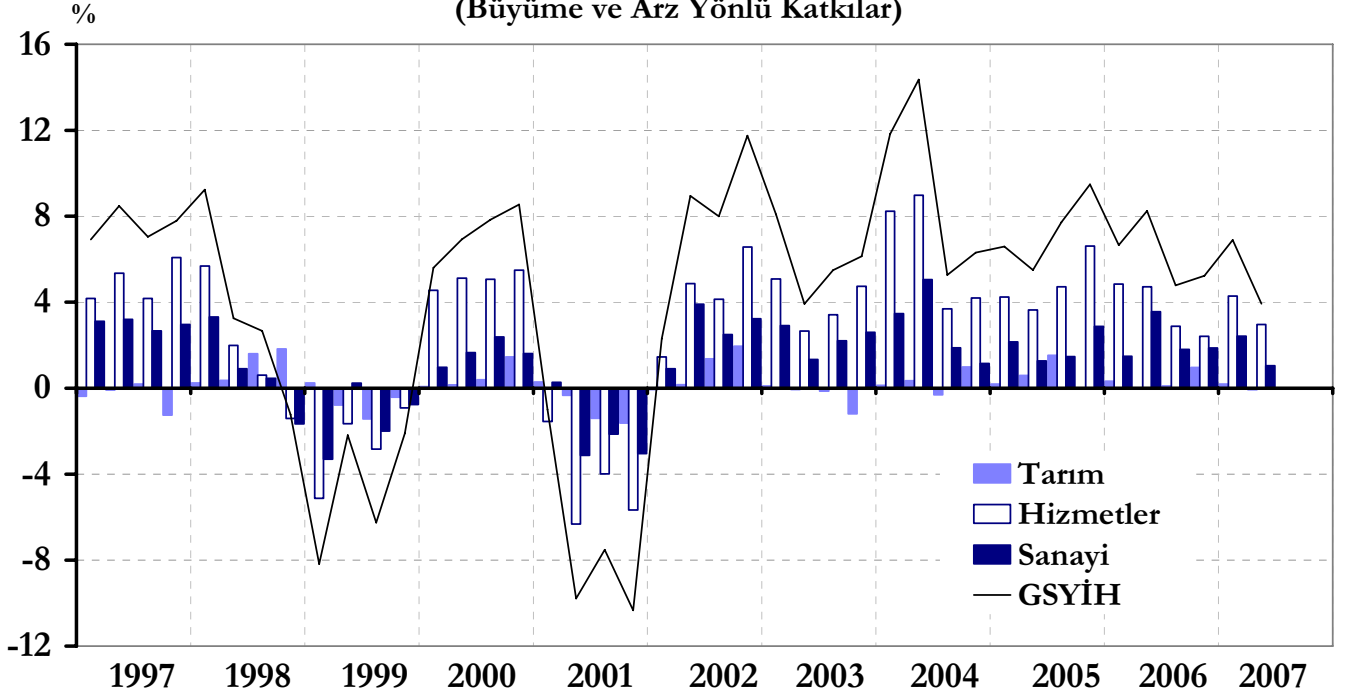

* Öncüleme süresinin yaklaşık 6 ay civarında olması nedeniyle bu göstergeye ait veriler altı ay ötelenmiştir.

Kaynak: TCMB

GSYİH

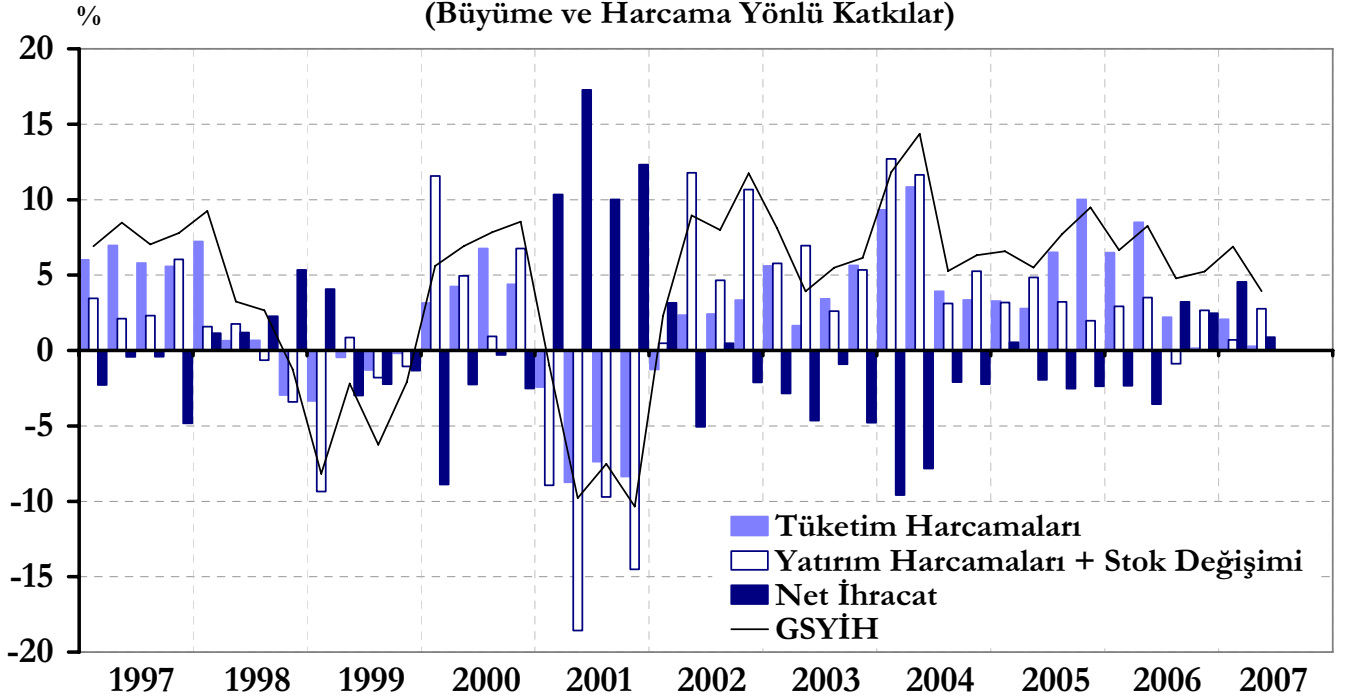
(Büyüme ve Arz Yönlü Katkıları)

Kaynak: TÜİK

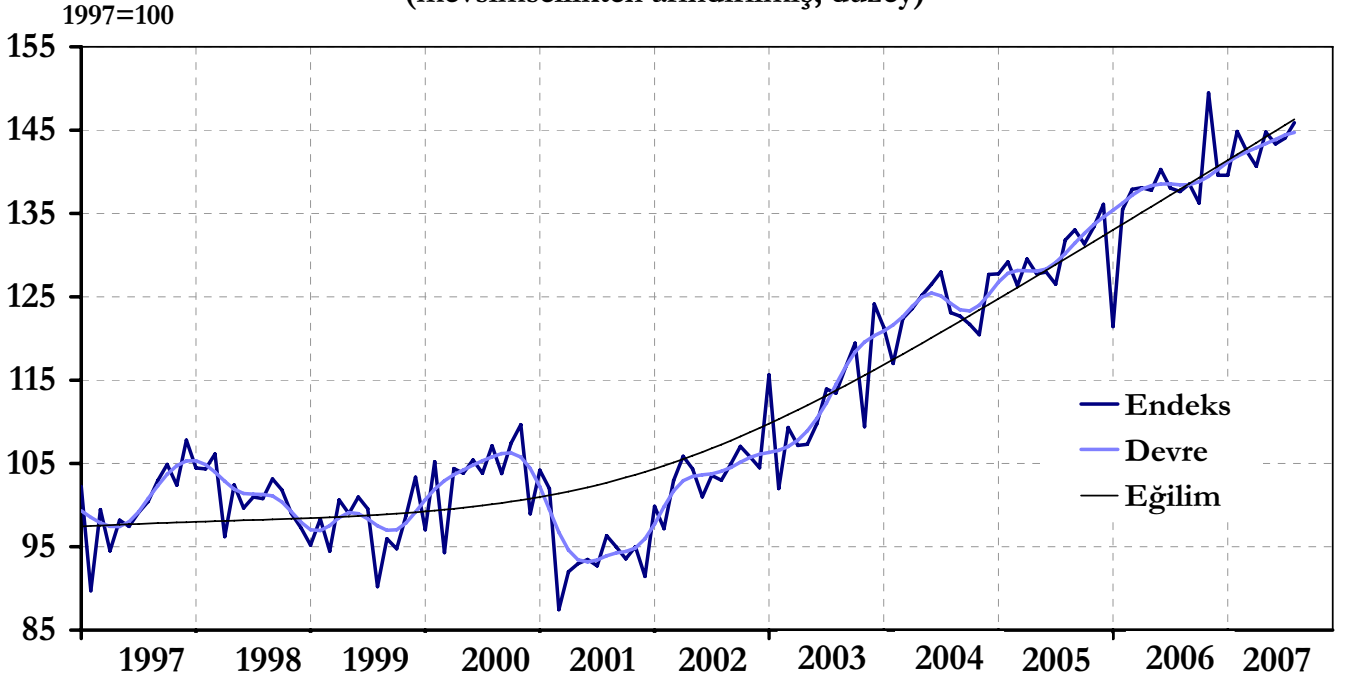
GSYİH

(Büyüme ve Harcama Yönlü Katkıları)

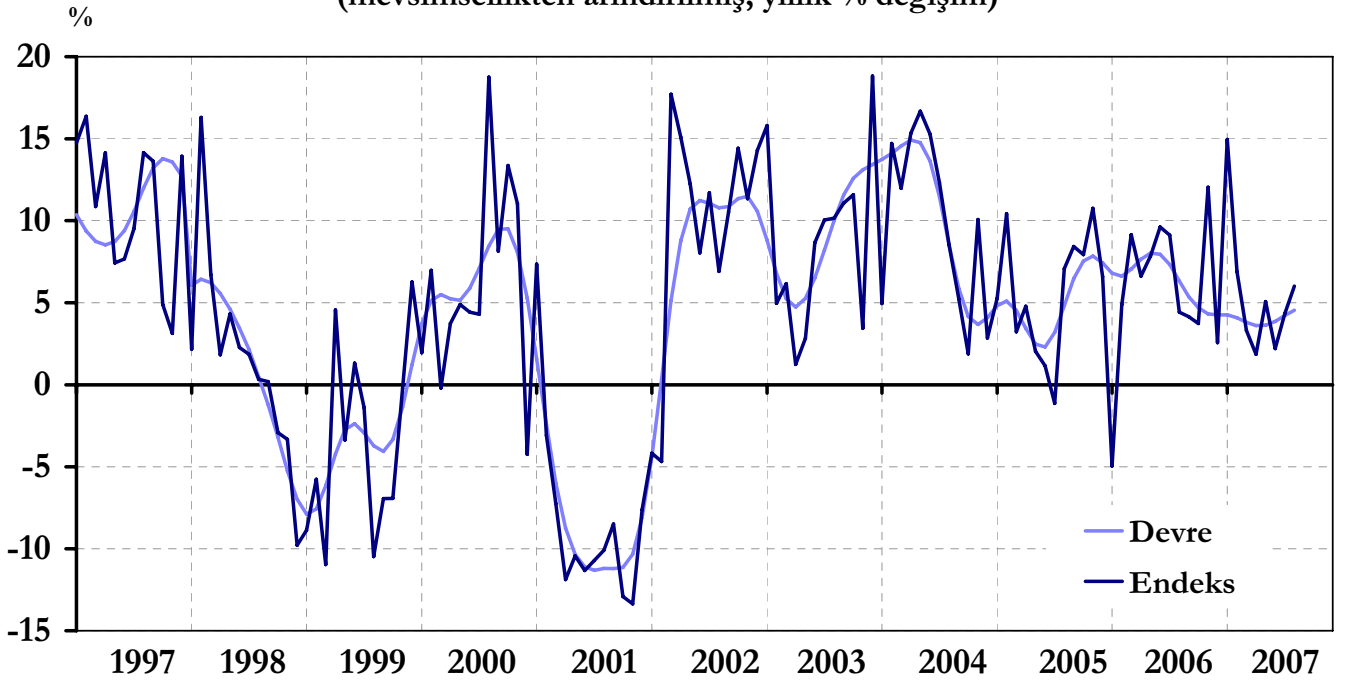
Kaynak: TÜİK

Sanayi Üretim Endeksi
(mevsimsellikten arındırılmış, düzey)

Kaynak: TÜİK

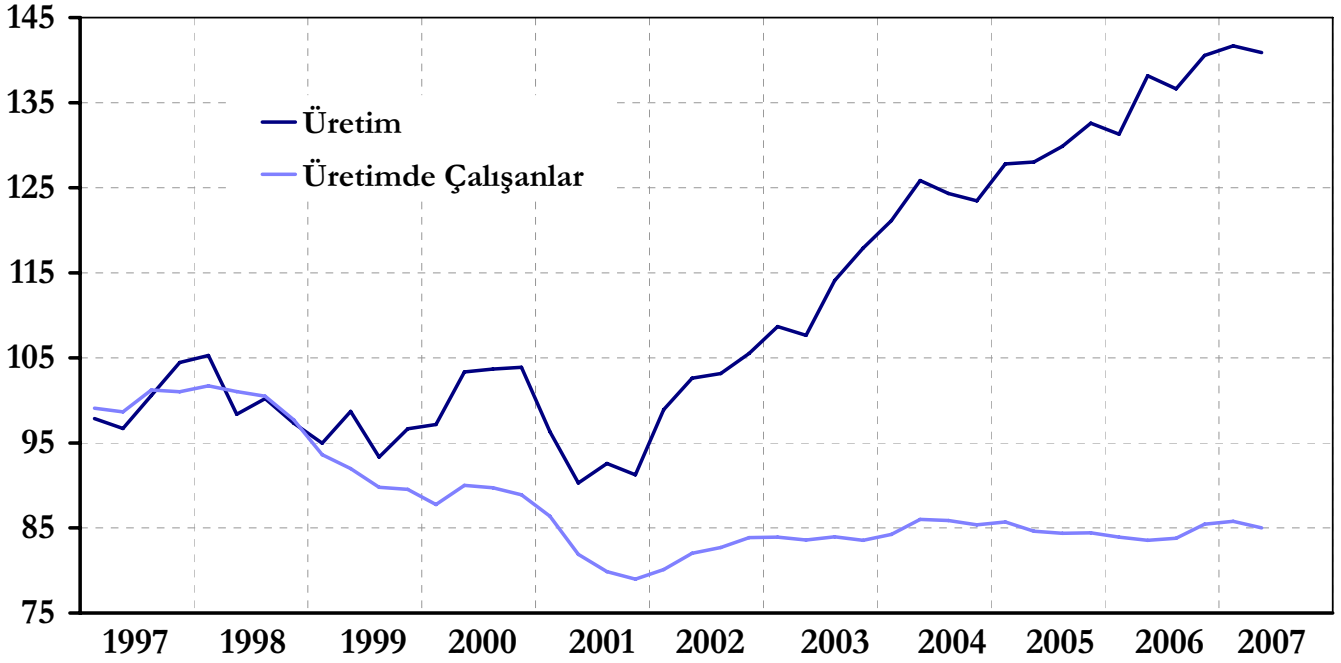
Sanayi Üretim Endeksi
(mevsimsellikten arındırılmış, yıllık % değişim)

Kaynak: TÜİK, TÜSİAD Ekonomik Araştırmalar Bölümü

İmalât Sanayii
(mevsimsellikten arındırılmış)

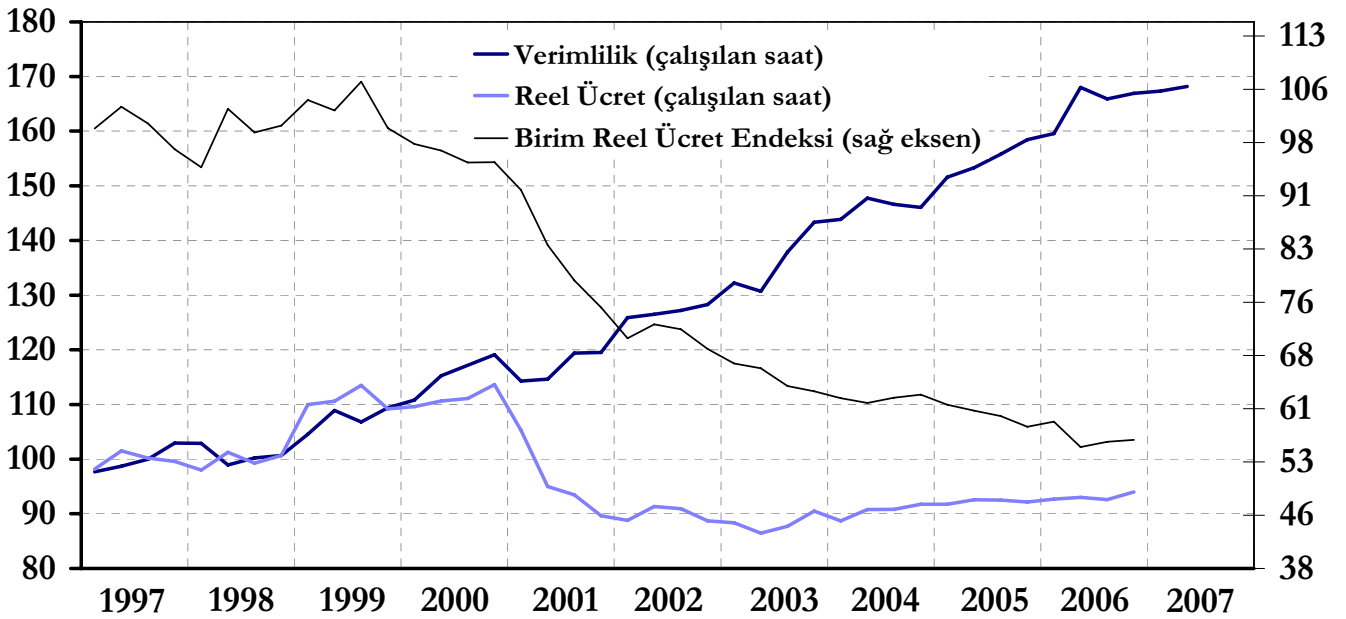
1997=100

Kaynak: TÜİK

İmalât Sanayii
(mevsimsellikten arındırılmış)

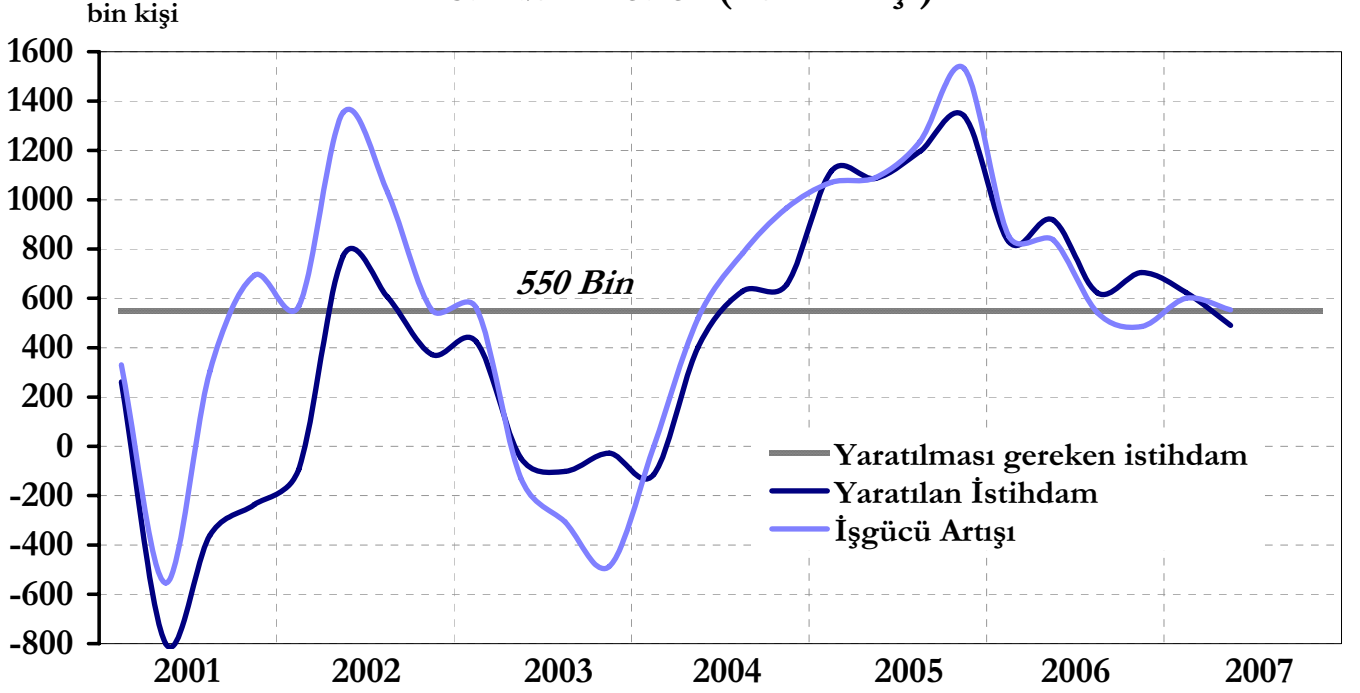
1997=100

Birim reel ücret endeksi, çalışılan saat başına reel ücret endeksi ile çalışılan saat endeksinin çarpımının üretim endeksinde bölünmüştür.

Kaynak: TÜİK, TCMB

İstihdammetre* (Tarım Dışı)

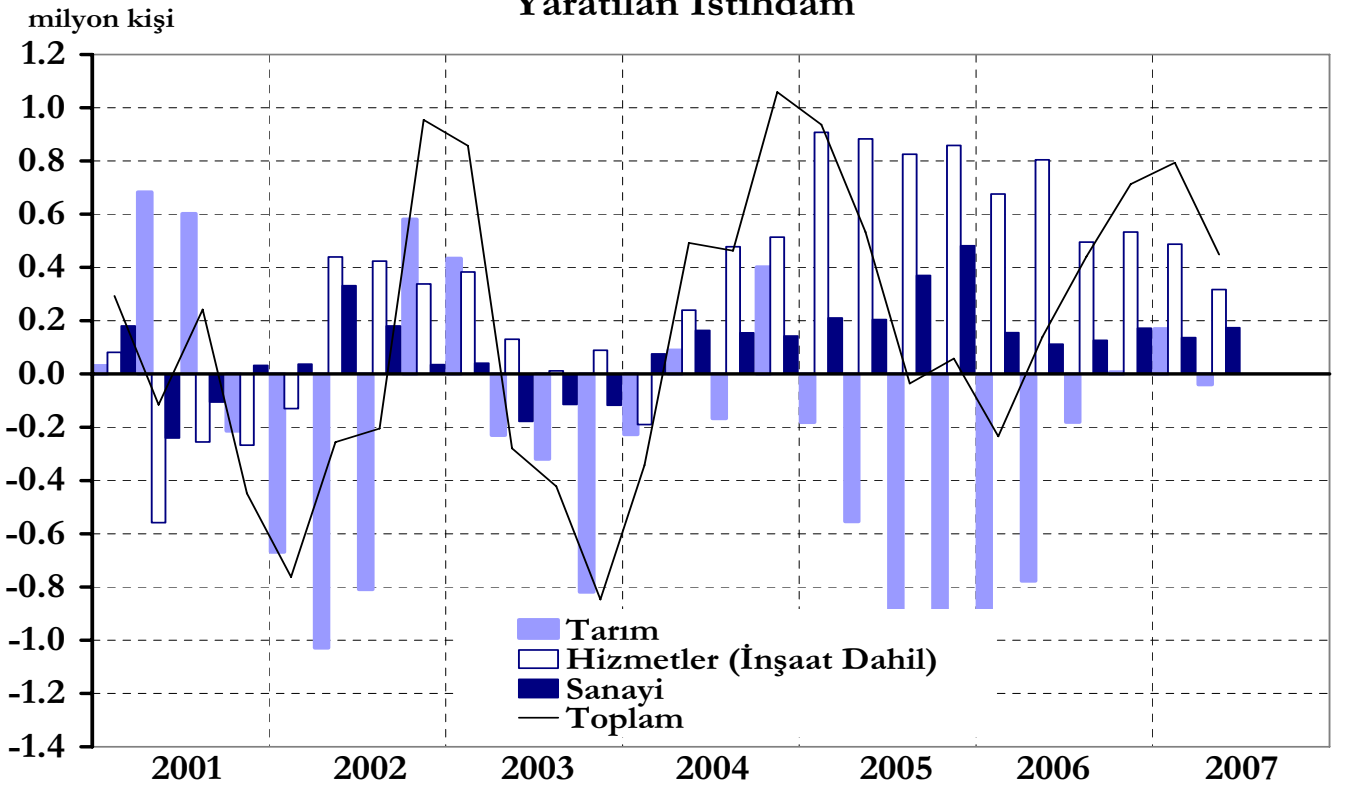

* Yıllıklandırılmış 3 aylık değişim (Bin Kişi)

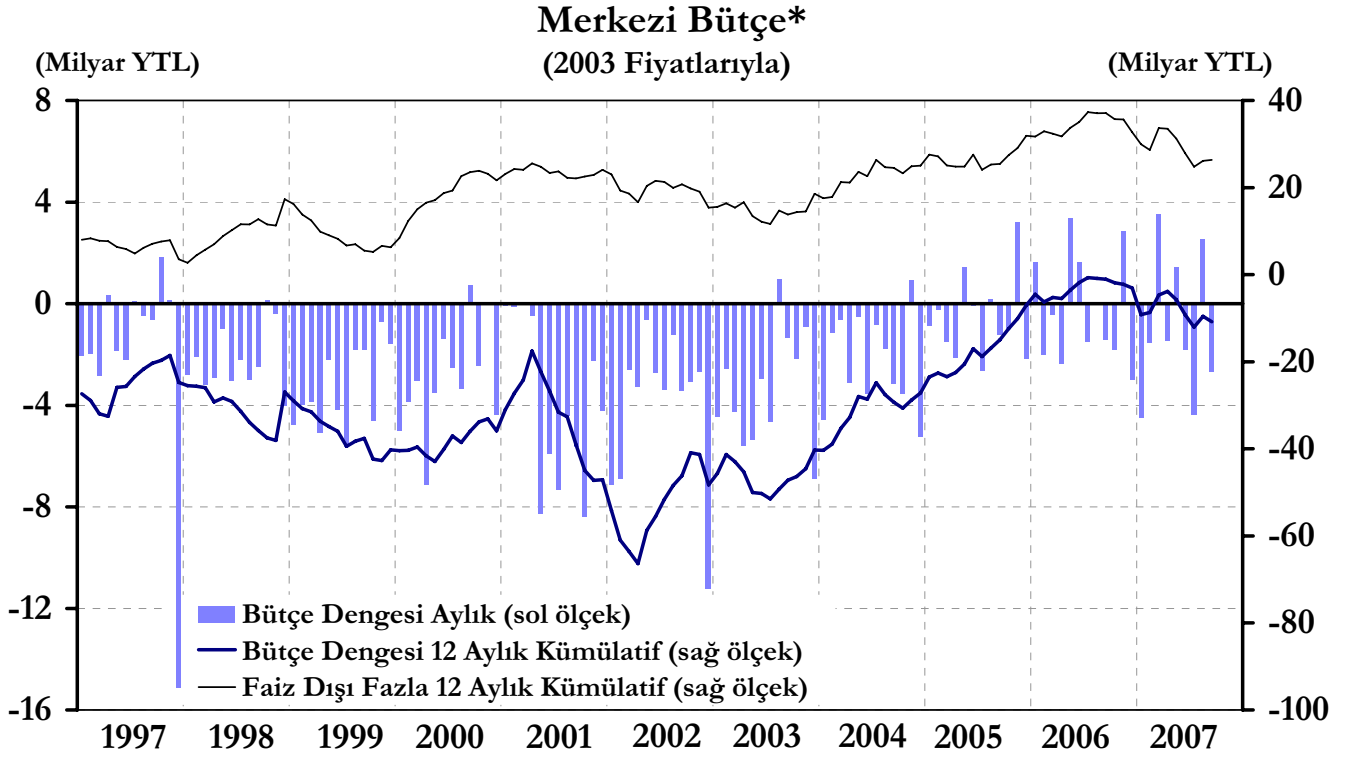
Kaynak: TÜİK, TÜSİAD Ekonomik Araştırmalar Bölümü

Yaratılması Gereken İstihdam: Yıllık yüzde 5 büyüme oranı varsayımı altında, 2002-2010 döneminde tarım-dışı sektörde işgücüne yaklaşık 6 milyon kişinin ekleneceği öngörülmektedir. 2010 yılında tarım-dışında işsiz sayısının 2,5 milyonda tutulması ve işsizlik oranının yüzde 11,5'a düşürülebilmesi için, her yıl tarım dışında 550.000 net istihdamın yaratılması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. (*Türkiye'de İşgücü Piyasası ve İşsizlik, TÜSİAD Raporu, Aralık 2002, sayfa 196*)

Yaratılan İstihdam

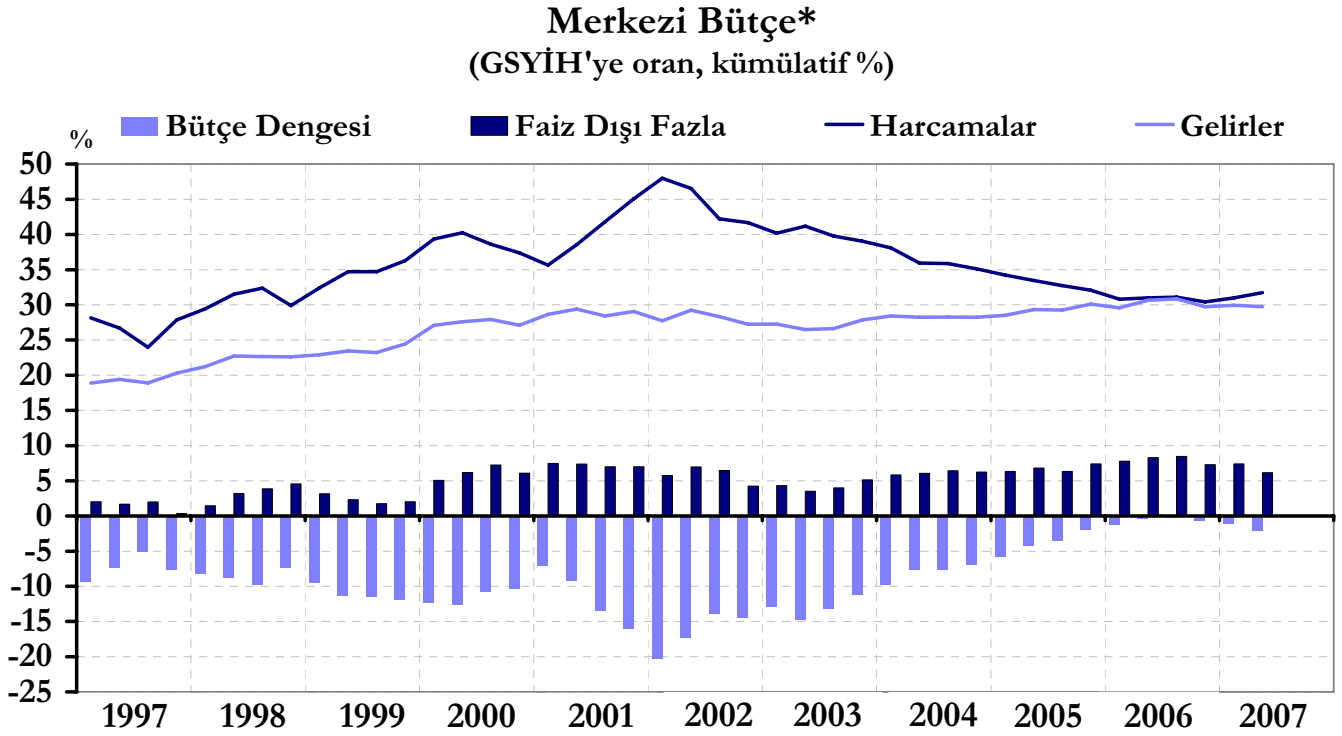

Son çeyrek itibarıyla yıllık kümülatif rakamlardır.

* 2006 yılı öncesi rakamlar Konsolide Bütçe formatındadır.

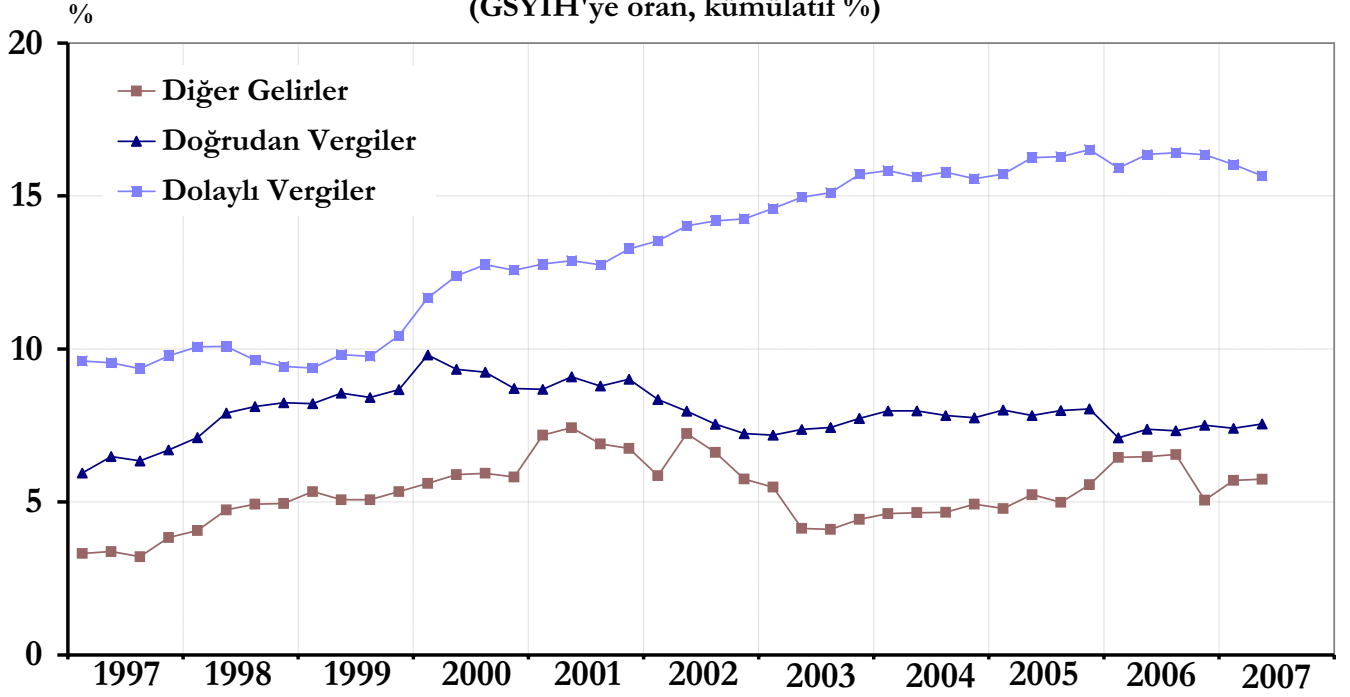
Kaynak: Hazine

* 2006 yılı öncesi rakamlar Konsolide Bütçe formatındadır.

Kaynak: Hazine

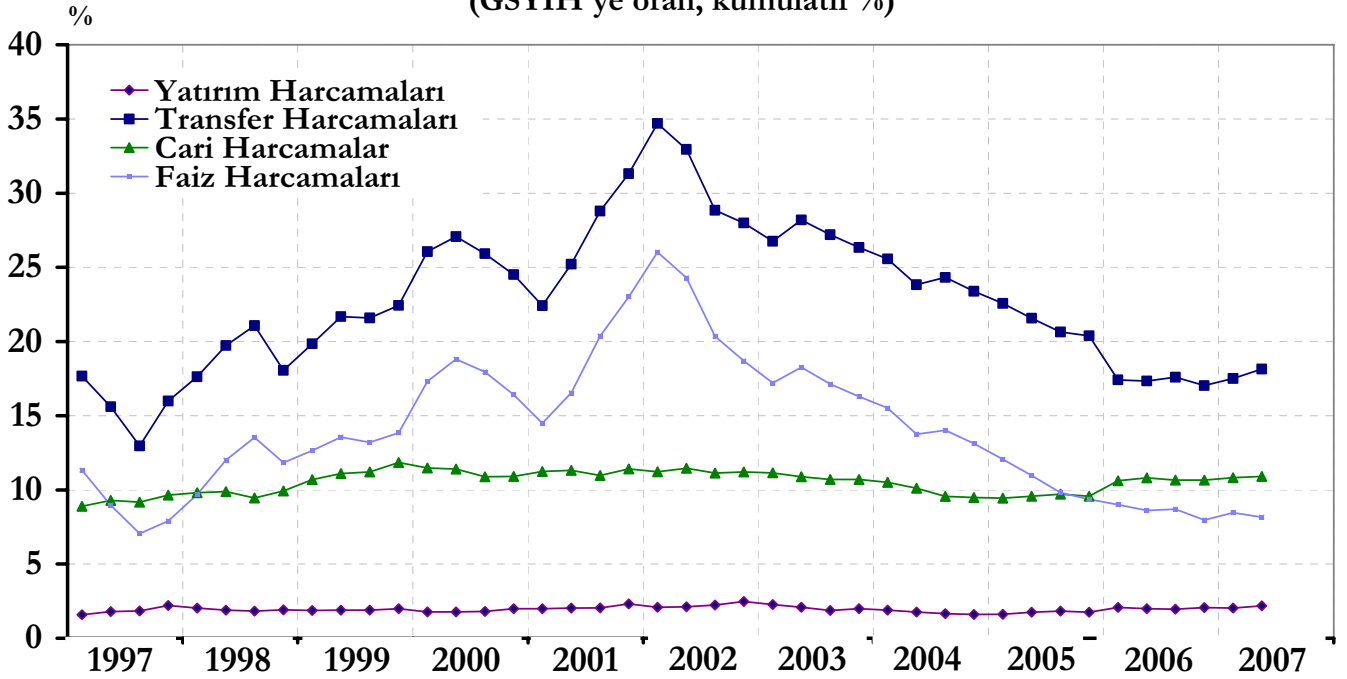
Merkezi Bütçe Gelirler*
(GSYİH'ye oran, kümülatif %)

* 2006 yılı öncesi rakamlar Konsolide Bütçe formatındadır.

Kaynak: Hazine

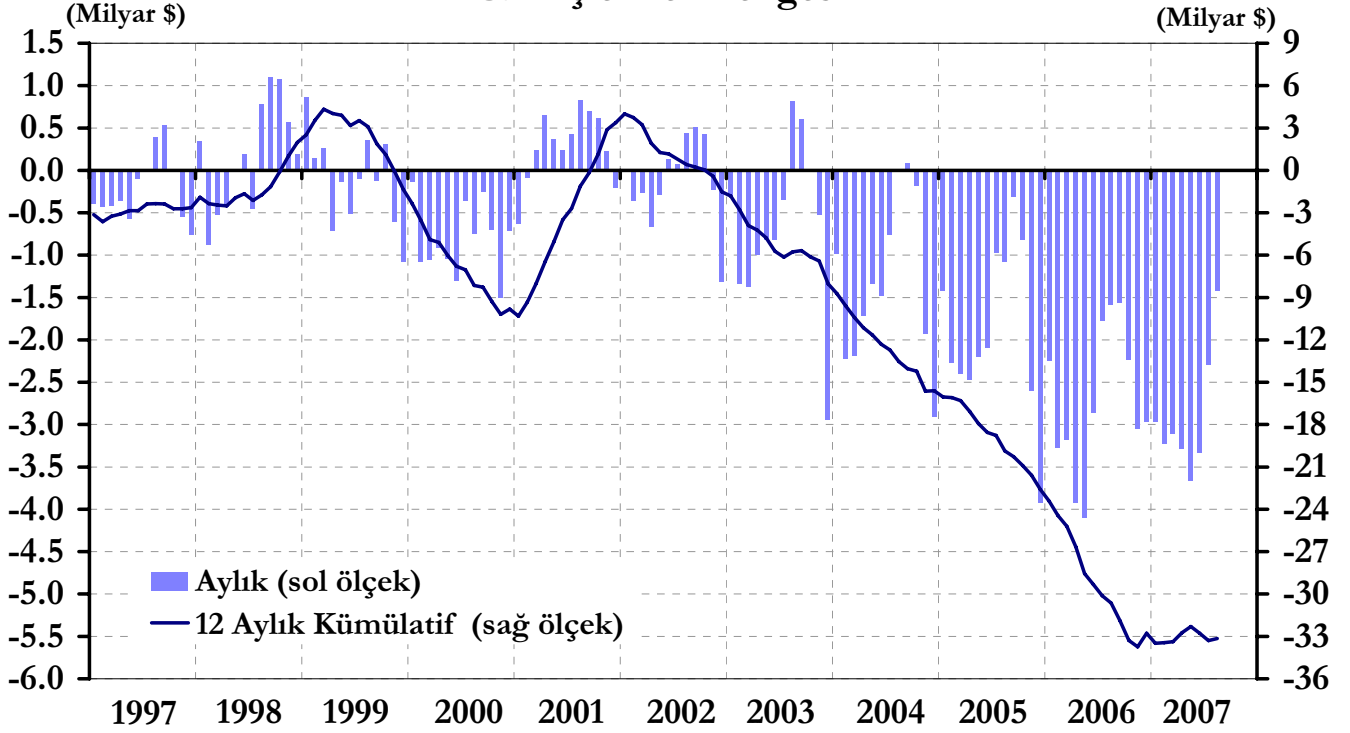
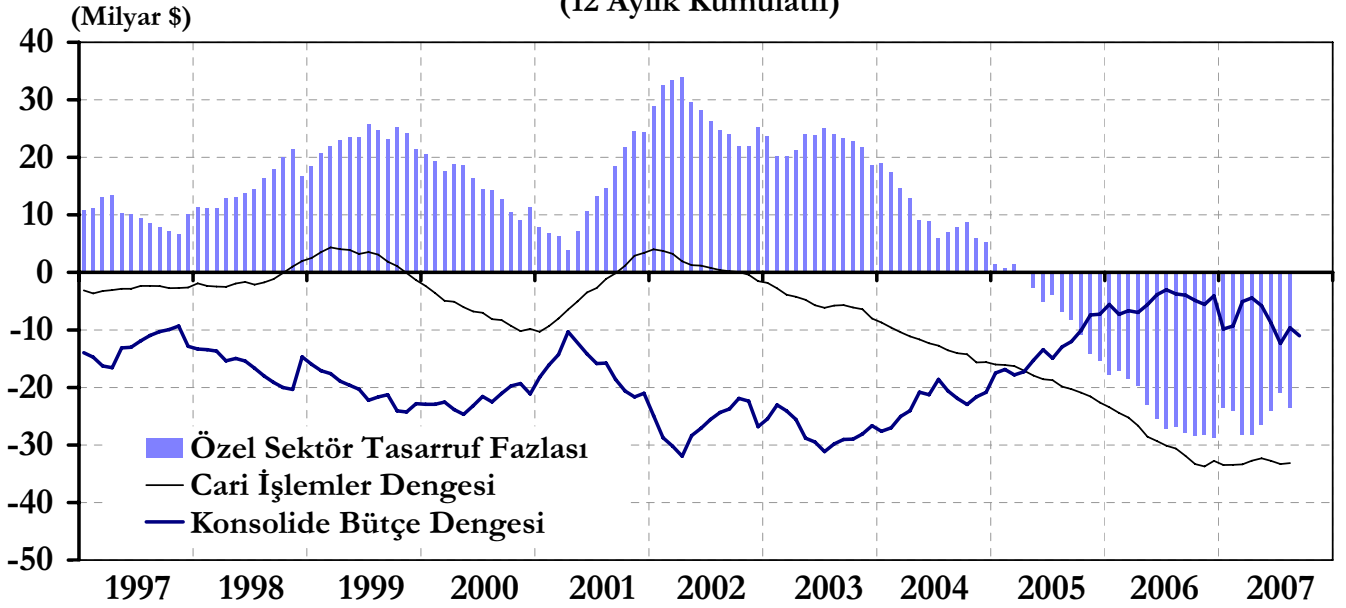
Merkezi Bütçe Harcamalar*
(GSYİH'ye oran, kümülatif %)

* 2006 yılı öncesi rakamlar Konsolide Bütçe formatındadır.

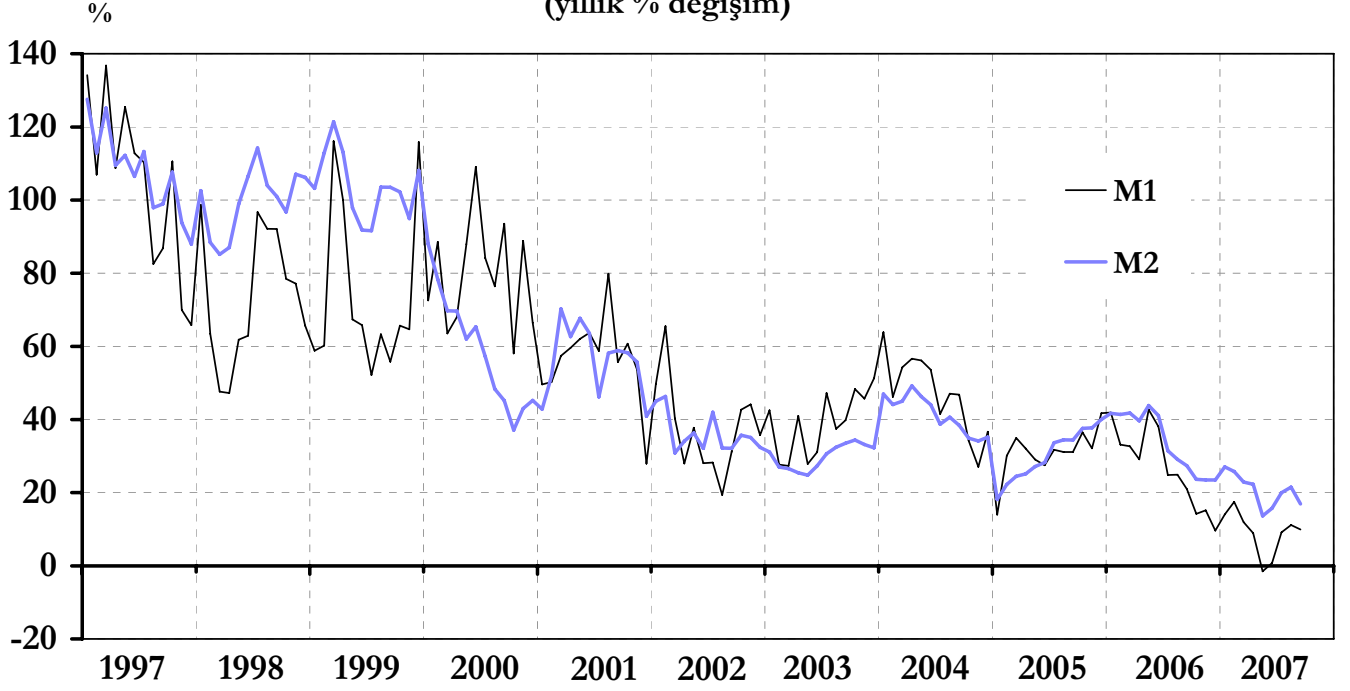
Kaynak: Hazine

Cari İşlemler Dengesi

Yatırım-Tasarruf Dengesi*
(12 Aylık Kümülatif)

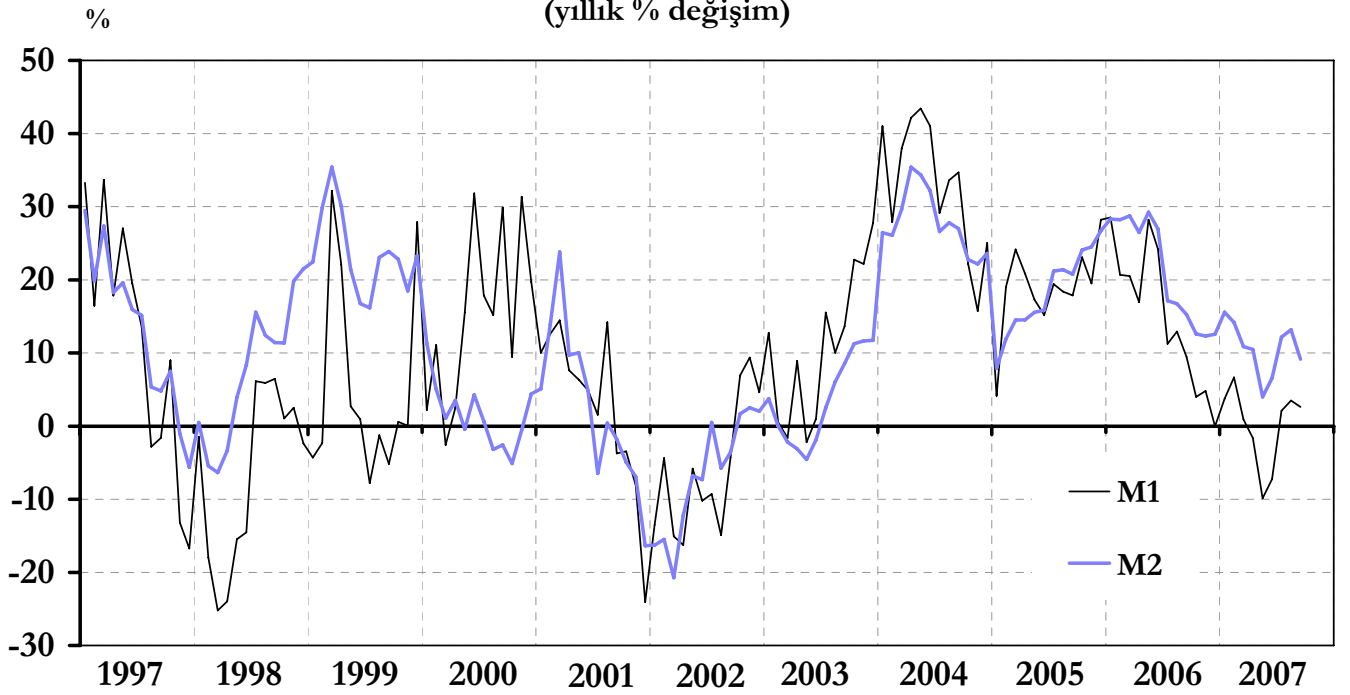
(*) Toplam Kamu Kesimi Tasarruf Açığı verisinin aylık olarak izlenememesi nedeniyle, Konsolide Bütçe Açığı göstere olarak kullanılmıştır. Özel Sektör Net Tasarruf göstergesi ise Konsolide Bütçe Açığı ve Cari İşlemler Dengesi verilerinin toplamı olarak hesaplanmıştır.

Nominal Para Arzları
(yıllık % değişim)

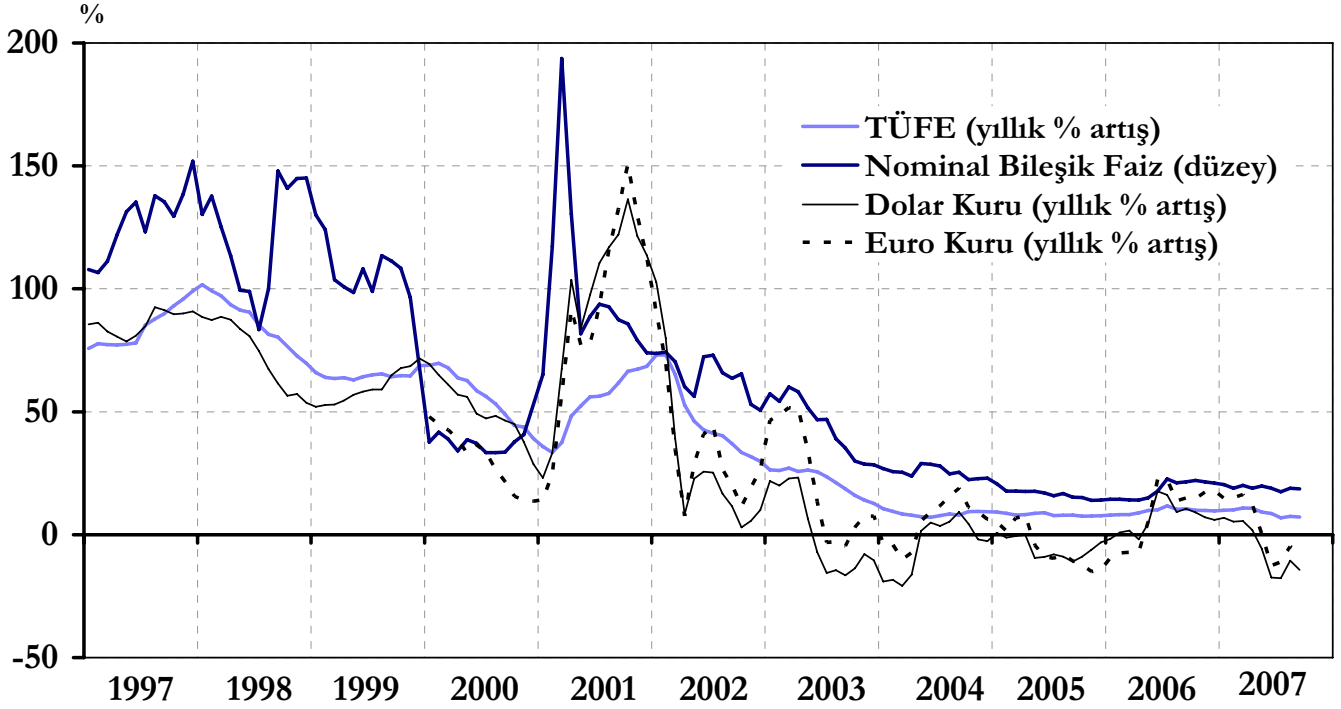
Kaynak: TCMB

Reel Para Arzları
(yıllık % değişim)

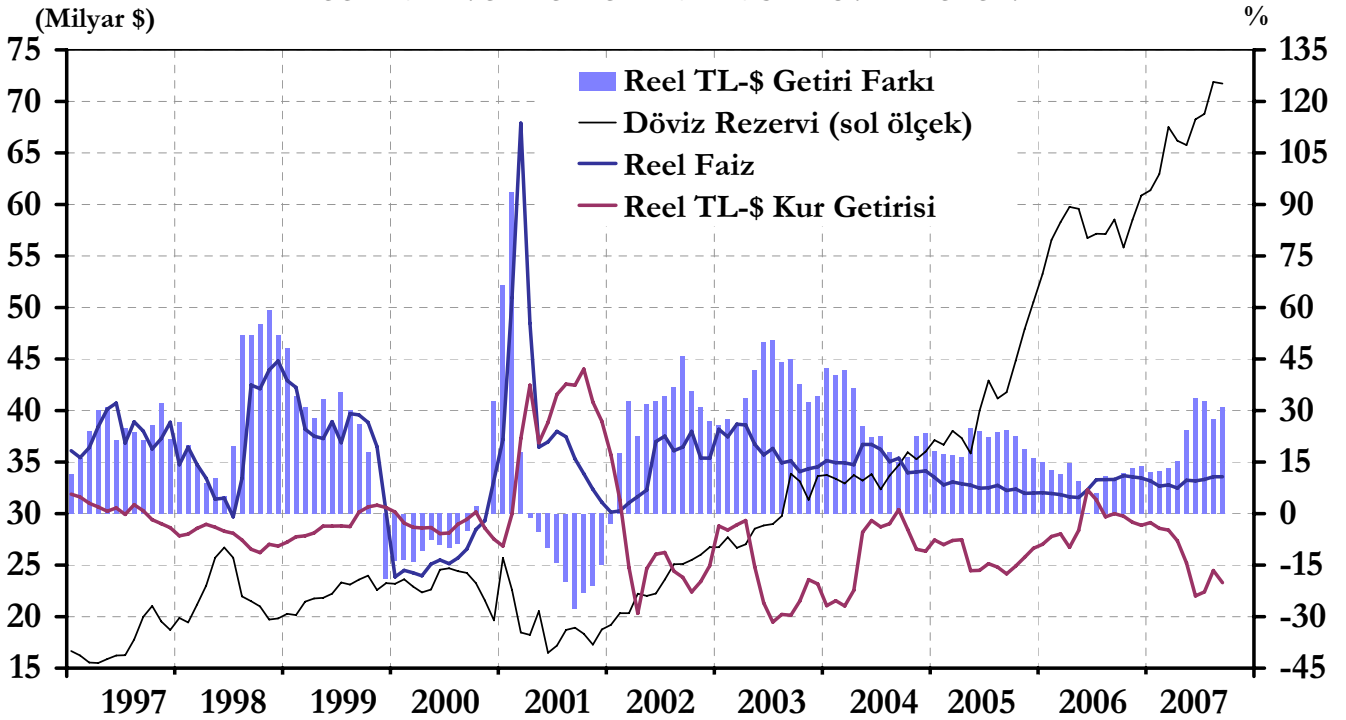
Kaynak: TCMB

Enflasyon, Nominal Faiz ve Kurlar

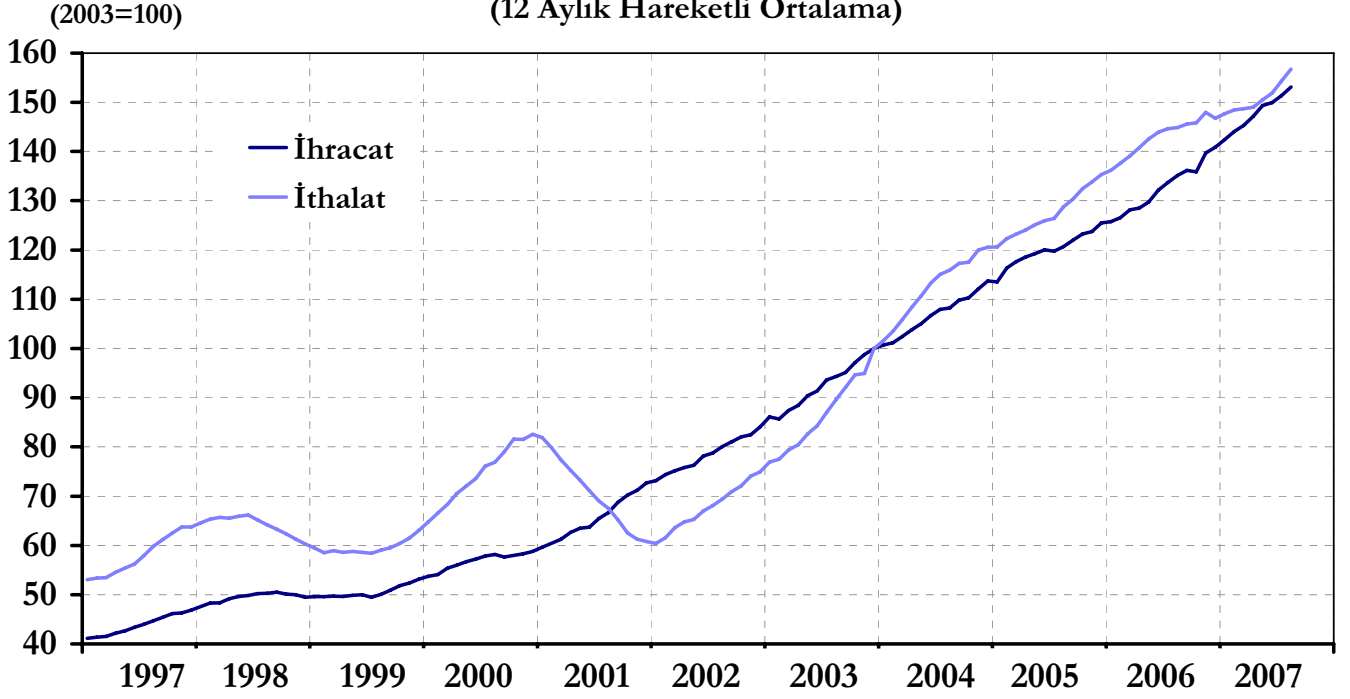
Kaynak: TÜİK, TCMB

Reel Faiz ve Merkez Bankası Döviz Rezervi

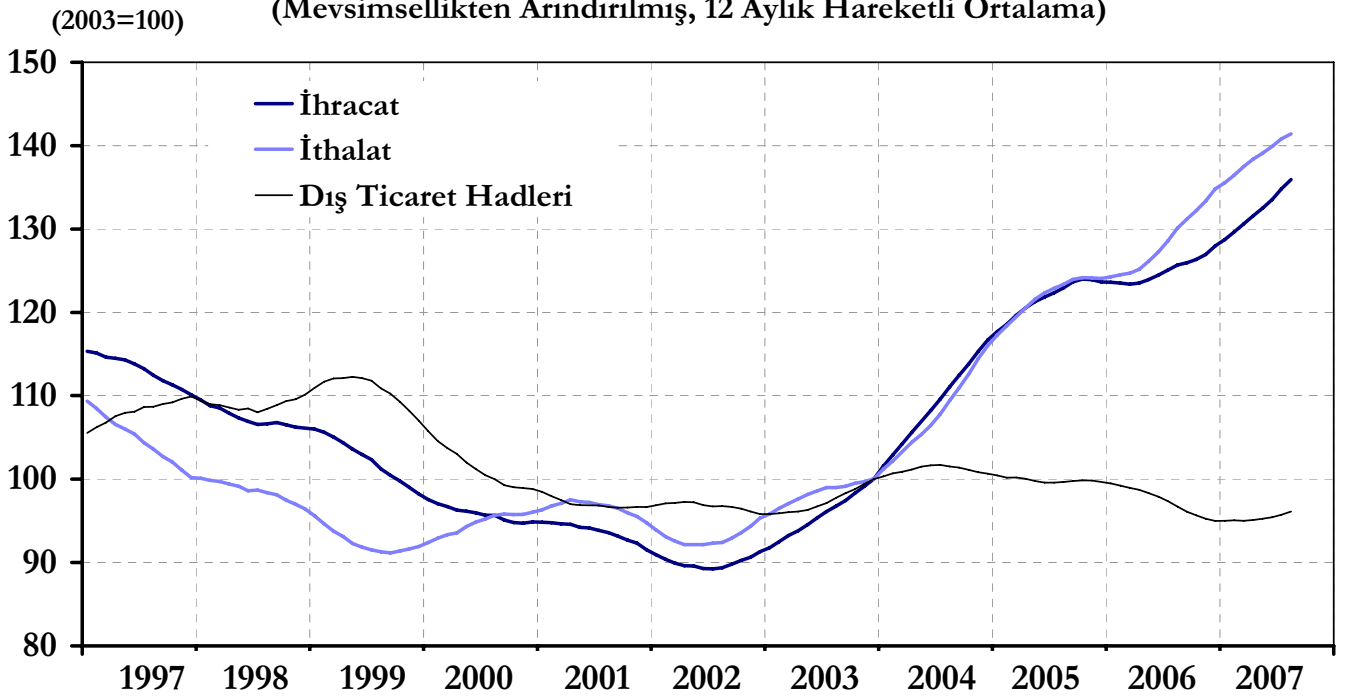

Kaynak: TCMB

Dış Ticaret Miktar Endeksleri (12 Aylık Hareketli Ortalama)

Dış Ticaret Hadleri ve Fiyat Endeksleri (Mevsimsellikten Arındırılmış, 12 Aylık Hareketli Ortalama)

TÜSİAD KONJONKTÜR DEĞERLENDİRME

TÜSİAD MAKROEKONOMİK SENARYO (Üç aylık ve yıllık ortalamalar)																
	2005				2006				2007				Tahminler			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Yıllık	Q1	Q2	Q3	Q4	Yıllık	Q1	Q2	Q3	Q4	Yıllık	Yıllık
GELİR VE FİYAT																
GSYİH (sabit fiyatlarla)	6.6	5.5	7.7	9.5	7.4	6.7	8.3	4.8	5.2	6.1	6.9	3.9	5.0	6.5	5.5	6.0
Endüstriyel (TÜFE)**	8.6	8.6	7.9	7.6	7.7	8.1	9.6	10.8	9.8	9.7	10.3	9.5	7.1	7.5	7.5	5.7
GENEL BÜTÇE																
Genel Bütçe Geliri (milyar YTL)	30.8	36.1	37.2	45.7	149.8	37.8	44.3	43.3	42.0	167.4	45.4	47.4	46.0	48.0	186.8	207.0
Genel Bütçe Giderleri (milyar YTL)	34.3	37.3	41.0	45.4	158.0	39.5	41.5	47.6	44.3	172.9	49.0	50.9	55.0	53.0	207.9	225.0
Genel Bütçe Dengesi (milyar YTL)	-3.5	-1.2	-3.9	0.4	-8.2	-1.8	2.9	-4.4	-2.3	-5.5	-3.5	-3.5	-9.0	-5.0	-21.1	-18.0
Fizik Harcamaları (milyar YTL)	11.9	11.5	11.8	10.4	45.7	11.3	11.6	14.8	8.3	45.9	16.0	10.9	15.0	15.0	56.9	50.0
Fizik Dış Bütçe Dengesi (GSYİH'ye oran, %)					7.7					7.0					5.5	5.0
Genel Dış Bütçe Dengesi (GSYİH'ye oran, %)					-1.7					-1.0					-3.2	-2.8
DÖVİZ KURLARI																
Nominal Döviz Kuru (YTL/\$)	1.322	1.358	1.335	1.355	1.342	1.325	1.449	1.494	1.450	1.430	1.404	1.334	1.282	1.192	1.303	1.250
Nominal Döviz Kuru*	-0.3	-6.4	-9.3	-5.8	-5.6	0.3	6.8	11.9	7.3	6.6	5.9	-7.9	-14.2	-17.8	-8.8	-4.1
Real Döviz Kuru (2003=100)**	128.9	127.4	130.5	134.0	130.2	138.9	131.4	129.3	137.1	134.2	144.6	155.6	161.4	179.2	160.2	178.0
Real Döviz Kuru*	9.0	15.8	19.0	14.6	14.5	7.8	3.2	-0.9	2.3	3.1	4.1	18.4	24.8	30.7	19.4	11.1
Nominal Döviz Kuru (YTL/€)	1.734	1.711	1.628	1.603	1.669	1.594	1.822	1.904	1.871	1.798	1.839	1.798	1.760	1.713	1.777	1.800
Nominal Döviz Kuru*	4.6	-2.1	-9.5	-13.9	-5.5	-8.0	6.5	16.9	16.6	7.7	15.3	-1.4	-7.6	-8.4	-1.1	1.3
Real Döviz Kuru (2003=100)**	111.2	114.5	121.1	127.7	118.6	130.7	118.6	114.8	120.3	121.1	125.0	130.8	133.1	141.2	132.5	139.5
Real Döviz Kuru*	4.0	10.7	19.2	25.0	14.6	17.5	3.5	-5.2	-5.8	2.1	-4.3	10.3	15.9	17.4	9.4	5.3
€/£	1.312	1.260	1.220	1.183	1.243	1.203	1.257	1.274	1.290	1.256	1.309	1.347	1.373	1.437	1.367	1.440
DİBS FAİZİ																
Nominal Fizik (bölünmüş %)	18.8	17.4	16.0	14.4	16.6	14.0	15.6	21.0	21.4	18.0	19.8	19.2	18.3	16.8	18.5	14.9
Real Fizik (bölünmüş %)	9.3	8.1	7.5	6.3	7.8	5.4	5.5	9.2	10.6	7.7	8.6	8.9	10.5	8.6	9.1	7.5
DIŞ TİCARET VE CARİ İŞLEMLER																
İthalat (cdf, milyar \$)	25.7	29.3	30.2	31.3	116.6	29.5	36.1	35.5	37.1	138.2	35.2	42.1	44.2	41.0	162.5	193.4
İhracat (fob, barut tic. hariç, milyar \$)	17.2	18.1	18.1	19.9	73.4	18.6	21.2	21.2	24.1	85.2	23.2	26.4	26.6	27.8	104.0	124.7
Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	-8.5	-11.1	-12.1	-11.4	-43.1	-10.9	-14.9	-14.3	-12.9	-53.0	-12.0	-15.7	-17.6	-13.3	-58.6	-68.6
Gözetimden Kalanlar (diğer cari)(milyar\$)	2.3	4.2	9.4	4.2	20.1	2.2	4.0	9.4	4.7	20.2	2.7	5.4	11.5	3.9	23.5	25.0
Carî İşlemler Dengesi (milyar\$)	-6.2	-7.0	-2.7	-7.2	-23.1	-8.7	-10.9	-4.9	-8.3	-32.8	-9.3	-10.3	-6.1	-9.4	-35.0	-43.6
Carî İşlemler Dengesi (GSYİH'ye oran, %)					-6.4					-8.1					-7.0	-7.3
İthalat (cdf)*	23.0	20.0	20.4	15.4	19.5	14.7	22.7	15.7	18.3	18.6	19.2	16.6	24.5	10.6	17.6	19.0
İhracat (fob, barut tic. hariç)*	21.7	16.9	13.5	9.8	16.3	7.6	16.9	15.5	21.2	16.0	24.7	24.3	25.4	15.0	22.0	20.0
İthalat mali rakamları TÜSİAD tablosudur.																
(*) Bir önceki yılın aynı dönemine göre yıllık yüzde değişimi gösterir.																
(**) Real döviz kuru endeksleri dışı, YTL'nin yabancı para birimleri karşısında diğer değişimi göstermektedir.																
(***) TÜSİAD 2007 yıl sonu enflasyon tablosu %7.5'dir.																
(a) Yıl sonu değeri.																
(b) Çalışan kişi sayısı																

İthalatın net rakamları TÜSİAD tahminidir.
(*) Bir önceki yılın aynı dönemine göre yıllık yüzde değişimi gösterir.

(**) Real döviz kuru endeksindeki değişim, YTL'nin yabancı para birimine karşısında değer kayıtlarını göstermektedir.

(***) TÜSİAD 2007 yılı enflasyon tahmini %7.5'tir.

(a) Yıl sonu değeri.

(b) Çalışan kişi başına

TÜSİAD: Meşrutiyet Caddesi No:46, Tepebaşı 34420, İSTANBUL. Tel: (0212) 249 19 29 – 251 53 13 Fax: (0212) 251 70 05

TÜSİAD Adına Sahibi: Arzuhan Yalçındağ **Genel Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Müdür:** Ümit İzmen

Yayın Kurulu: Arzuhan Yalçındağ, Ferit Şahenk, Haluk Tükel, Ümit İzmen, Zeynep Emre, Onur Varol

Yapım: Zeynep Emre, Onur Varol

TÜSİAD KONJONKTÜR DEĞERLENDİRME'nin 18 sayısı Ekim ayı itibarıyla bilinen son rakamlara ve tahminlere dayanılarak hazırlanmıştır.

Tüm hakları saklıdır. © TÜSİAD 2007

TÜSİAD-T/2007-123